

Nota

Wetteren, Wetterstraat

Verslag van Resultaten

Titel

Nota Wetteren, Wetterstraat: Verslag van Resultaten

Auteurs

Ron Bakx, Ann-Sophie De Witte
met bijdragen van Nick Krekelbergh en Mike Creutz

Erkende archeoloog

Ron Bakx (2016/00130)

BAAC-Projectnummer

2017-1376

Plaats en datum

Gent, 28 mei 2018

Reeks en nummer

BAAC Vlaanderen Rapport 833
ISSN 2033-6896

Wettelijk depot

KBR

Inhoud

1	Inleiding.....	1
1.1	Beschrijvend gedeelte	1
1.1.1	Administratieve gegevens	1
1.1.2	Archeologische voorkennis	5
1.1.3	Onderzoeksopdracht	6
1.1.4	Beschrijving ingreep / geplande werken	7
1.1.5	Randvoorwaarden	7
2	Proefsleuven	10
2.1	Werkwijze en strategie van het vooronderzoek	10
2.1.1	Methoden en technieken	10
2.1.2	Specifieke methodologie.....	12
2.1.3	Organisatie van het vooronderzoek	14
2.1.4	Afwijkingen uitvoer onderzoek.....	16
2.1.5	Inbreng specialisten en externe wetenschappelijke begeleiding.....	18
2.2	Assessmentrapport	18
2.2.1	Assessment onderzoeksterrein: bodem en paleolandschap	18
2.2.2	Assessment sporen en structuren	24
2.2.3	Assessment vondsten	40
2.2.4	Assessment stalen	43
2.2.5	Conservatieassessment	43
2.3	Synthese onderzoeksresultaten.....	43
2.3.1	Datering en interpretatie onderzoeksterrein	43
2.3.2	De onderzoeksresultaten in een ruimer archeologisch, historisch en cultureel kader.....	44
2.3.3	Verklaring ontbreken archeologische ensemble.....	45
2.3.4	Confrontatie resultaten eerder vooronderzoek	45
2.3.5	Verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed	46
2.3.6	Onderzoeksvragen: Antwoorden	47
2.4	Besluit	49
2.4.1	Potentieel op kennisvermeerdering	49
2.4.2	Volledigheid van het vooronderzoek.....	49
3	Samenvatting.....	50
4	Lijst met foto's	51
5	Lijst met tabellen.....	51
6	Lijst met plannen.....	51
7	Bibliografie	53
8	Bijlagen	54
8.1	Sporenlijst	54
8.2	Fotolijst	54

8.3	Vondstenlijst.....	54
8.4	Assessmenttabel vondsten	54
8.5	Tekeningenlijst.....	54
8.6	Referentieprofielen	54

1 Inleiding

1.1 Beschrijvend gedeelte

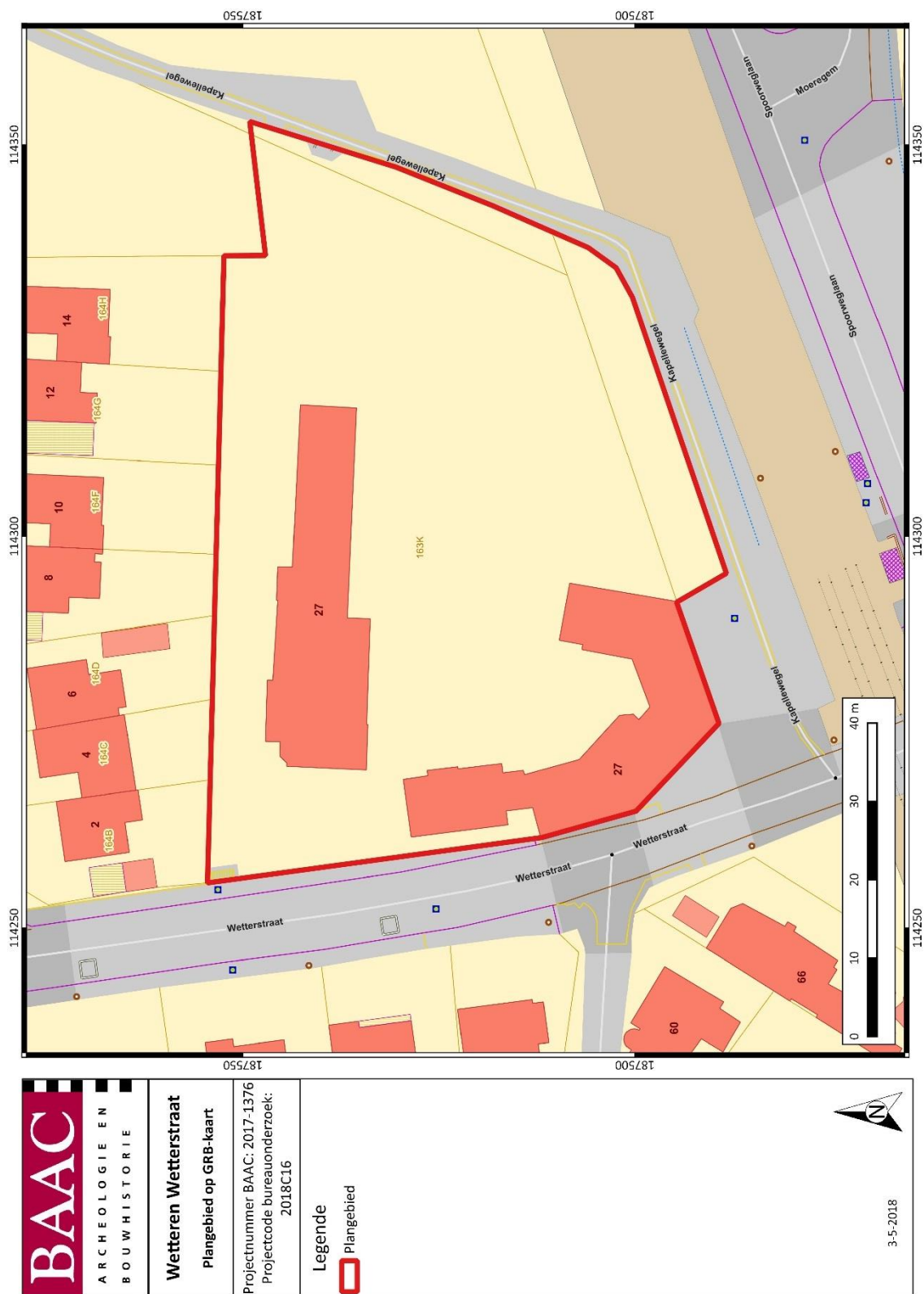
1.1.1 Administratieve gegevens

Naam site	Wetteren, Wetterstraat
Ligging	Wetterstraat 27, gemeente Wetteren, provincie Oost-Vlaanderen
Kadaster	Wetteren, Afdeling 1, Sectie G, Perceelnummer 163K
Coördinaten	Noordwest: x: 114261,489 ; y: 187551,209 Noordoost: x: 114345,326; y: 187542,933 Zuidwest: x: 114265,627; y: 187500,655 Zuidoost: x: 114332,553; y: 187509,650
ID Archeologienota	2570
Projectcode BAAC Vlaanderen	2017-1376

Proefsleuvenonderzoek	Projectcode	2018C16
	Veldwerkleider	Ron Bakx (archeoloog)
	Erkend archeoloog	Ron Bakx (Erkenningsnummer: 2016/00130)
	Betrokken actoren	Lina Cornelis (archeoloog) Ann-Sophie De Witte (archeoloog) Mike Creutz (aardkundige) Olivier Van Remoorter (specialist middeleeuws aardewerk)
	Betrokken derden	Niet van toepassing

BAAC Vlaanderen Rapport 833

Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB)² (digitaal, 1:400, 03/05/2018).³

² Gebouwen in het zuiden van het plangebied zijn reeds gesloopt.

³ AGIV 2017c

Plan 3: Plangebied en gekende verstoringen⁴ op meest recente orthofoto (digitaal, 1:350, 03/05/2018).⁵

⁴ Gebouwen in het zuiden zijn reeds gesloopt en bomen zijn gerooid.

⁵ AGIV 2017d.

1.1.2 Archeologische voorkennis

De voorliggende nota omvat de uitgestelde uitvoer van de maatregelen opgelegd na eerder archeologisch vooronderzoek. Dit werd gerapporteerd in de archeologienota “Archeologienota Wetteren, Wetterstraat 27” (ID 2570).⁶ Het reeds uitgevoerde vooronderzoek omvat een bureauonderzoek en een landschappelijk bodemonderzoek.

Het bureauonderzoek voor het plangebied werd in maart 2017 uitgevoerd door BAAC Vlaanderen en verwerkt in de archeologienota “Archeologienota Wetteren, Wetterstraat 27, Verslag van Resultaten”.⁷

De synthese van het bureauonderzoek en landschappelijk booronderzoek luidt als volgt:

“Naar aanleiding van een stedenbouwkundige aanvraag aan de Wetterstraat te Wetteren werd door BAAC Vlaanderen een archeologienota opgesteld. Binnen het terrein zullen 46 wooneenheden gerealiseerd worden. Het terrein is reeds bebouwd. Deze gebouwen zijn opgenomen in de inventaris vastgesteld bouwkundig erfgoed als het Schollaertshof en zijn op de historische kaarten ook herkenbaar waarbij zelfs een deel van de verbouwingen gereconstrueerd kunnen worden.

Het noordelijk gebouw zal gerenoveerd worden waarbij de achtergevel 1 tot 2m naar achter geplaatst zal worden. De zuidelijke gebouwen, die in een U-vorm geschikt zijn, zullen worden afgebroken. Op deze plaats zullen twee losstaande gebouwen gerealiseerd worden die onderling verbonden worden met een ondergrondse kelderverdieping. De totale oppervlakte van deze verdieping zal ongeveer 1.500 m² bedragen. De uit te graven diepte van de kelder bedraagt 3,56 m, gemeten vanaf het maaiveld.

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het projectgebied, gelegen aan het begin van een beekdal, net ten zuiden van de Schelde, een groot potentieel heeft tot kennisvermeerdering van de regio. Op basis van archeologische waarnemingen uit de onmiddellijke omgeving van het projectgebied is gebleken dat er binnen het plangebied een middelhoge kans bestaat op aantreffen van steentijdvondsten en het voorkomen van sporen en vondsten uit de metaaltijden en de Romeinse periode. Daarnaast is het mogelijk dat de aanwezige hoeve een oudere voorloper of kern heeft gehad in de middeleeuwen waardoor de verwachting hiervoor hoog is.

Uit het landschappelijk booronderzoek is gebleken dat in een deel van het projectgebied diepe antropogene sporen aanwezig zijn (boring 1), die aan de historische bebouwing en activiteiten binnen het plangebied gerelateerd kunnen worden. In boring 3 is een mogelijke grachtvulling of ander archeologisch spoor aangeboord. De aard en datering ervan vallen evenwel op grond van een boring alleen niet met zekerheid vast te stellen. Er bestaan evenwel gereede vermoedens dat het hier niet om een recente verstoring gaat, maar om een antropogeen element van oudere datum dat mogelijk een archeologisch relevant fenomeen kan vertegenwoordigen. In de overige boringen ging de bouwvoor via een A/C-horizont of een Bw-horizont over in het onverstoord moedermateriaal, de Cg-horizont. De diepte waarop deze zich in deze boringen bevond was evenwel variabel, tussen 34 en 84 cm beneden maaiveld (respectievelijk boring 4 en boring 2). Dit wijst erop dat zich binnen het plangebied een ongelijkmatige graad van bodemverwerking heeft plaatsgevonden, hetgeen gerelateerd kan zijn aan verschillende vormen van landgebruik in het verleden (tuin, akker).

*Gezien het feit dat het terrein momenteel nog bebouwd is en er nog bomen aanwezig zijn, kan het **vooronderzoek met ingreep in de bodem** in de vorm van een proefsleuvenonderzoek op dit moment nog niet uitgevoerd worden. Daarom zal het vooronderzoek in een uitgesteld traject worden uitgevoerd.”*

⁶ STEENHOUDT & KREKELBERGH 2017a.

⁷ STEENHOUDT & KREKELBERGH 2017c.

1.1.3 Onderzoeksopdracht

Proefsleuvenonderzoek is erg geschikt voor het opsporen van archeologische ensembles onder de vorm van grondsporen op rurale terreinen met een grote oppervlakte. Belangrijk hierbij is dat het sleuvenonderzoek aanleiding is voor een verdere evaluatie van het terrein in een archeologienota.

Deze onderzoeksopdracht kadert binnen de doelstelling van het vooronderzoek – het vaststellen van de aanwezigheid van een archeologische site en de karakteristieken en bewaringstoestand van deze site, alsook een analyse van de relatie met het landschap, de waarde en de impact van de geplande werken – die tijdens het voorgaande bureauonderzoek niet werd gehaald. Er werd daarom een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van een proefsleuvenonderzoek geadviseerd. In het programma van maatregelen van de archeologienota zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld die beantwoord moeten worden:

- *Zijn er archeologische sites aanwezig binnen het onderzoeksterrein?*
- *Wat is de aard van deze sites?*
- *Wat is de bewaringstoestand van deze sites?*
- *Wat is de waarde van deze sites?*
- *Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?*
- *Wat is de relatie tussen deze sites en het landschap?*
- *Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?*
- *Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?*
- *Waar kan geopteerd worden voor behoud in situ?*
- *Wat is de impact van de geplande werken op het archeologische erfgoed?*
- *Wat is de relatie tussen de bodem, de archeologische sporen en de landschappelijke context?*
- *Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?*
- *Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?*

Specifieke vraagstelling betreffende de impact van de geplande bodemingrepen:

- *Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?*
- *Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?*

Motivaties en bepalingen betreffende mogelijk verder archeologisch onderzoek:

- *Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven: Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?*

- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalname is hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?
- Wat is de financiële impact van eventueel vervolgonderzoek?

1.1.4 Beschrijving ingreep / geplande werken⁸

Uit Archeologienota ID 2570:

“Het referentiepeil op de plannen is gelegen op de bovenkant van de inkomdorpel aan huisnummer 40 in de Wetterstraat. Dit referentiepeil is vastgelegd op + 2 m TAW.

De aanwezige gebouwen in het zuiden van het terrein worden gesloopt. De twee noordelijke gebouwen, gebouwen C en D, blijven behouden (Plan 4). Deze zullen worden gerenoveerd en heringedeeld. De achtergevel van deze gebouwen wordt naar achter geplaatst. Ter hoogte van gebouw C zal dit ongeveer 50 cm zijn. Bij gebouw D wordt dit 1,5 m. Onder gebouw C is reeds een kelder aanwezig. Onder gebouw D is geen kelder voorzien (Plan 5).

In de zuidwesthoek van het projectgebied zal bouwblok A gerealiseerd worden. Dit blok heeft een oppervlakte van 335 m². Tegen de oostelijke grens van het projectgebied zal bouwblok B opgericht worden. Dit blok heeft een oppervlakte van 517 m².

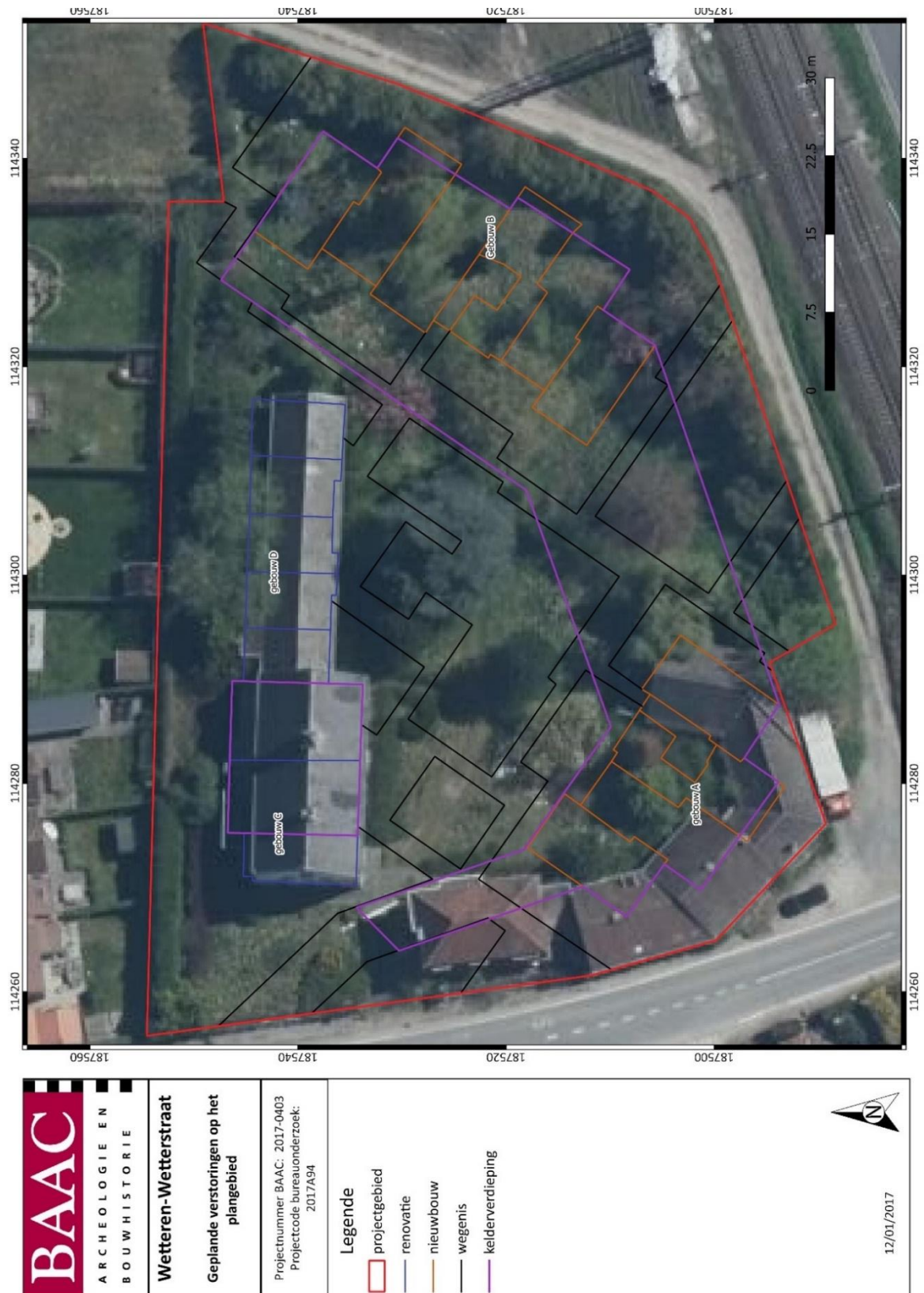
Bouwblokken A en B worden met een kelderverdieping verbonden. Op de snedetekening van Bouwblok A is de diepte van de kelderverdieping, inclusief de funderingsplaat, 2,65 m, gemeten vanaf het referentiepeil. De voorziene uitgraving vanaf het maaiveld zal hier 3,56 m bedragen (Plan 5). Van gebouw B waren nog geen snedetekeningen aanwezig, maar gezien het om een doorlopende verdieping gaat zullen de opbouw en uitgraving gelijkaardig zijn aan die van gebouw A. Voor de zone waar gebouw B komt zijn op het opmetingsplan geen hoogtes opgenomen. De uit te graven diepte tegenover het maaiveld is dus niet geweten. In de kelderverdieping zullen een parking, berging en fietsenstalling voorzien worden. De ingang tot de kelderverdieping wordt voorzien aan de noordzijde van gebouw A. De totale oppervlakte van de kelderverdieping bedraagt 1.520 m².

In totaal zullen in de vier bouwblokken 46 wooneenheden gerealiseerd worden. De verschillende gebouwen worden geschikt rond een groenplein. Hiervoor zal de huidige tuin deels heraangelegd worden. Er wordt getracht om de aanwezige bomen te behouden. De bodemingrepen in dit deel zullen eerder beperkt zijn.”

1.1.5 Randvoorwaarden

Het vooronderzoek beperkt zich tot de zuidelijke helft van het betrokken perceel omdat de ingreep in de bodem zich tot dat deel van het perceel zal beperken.

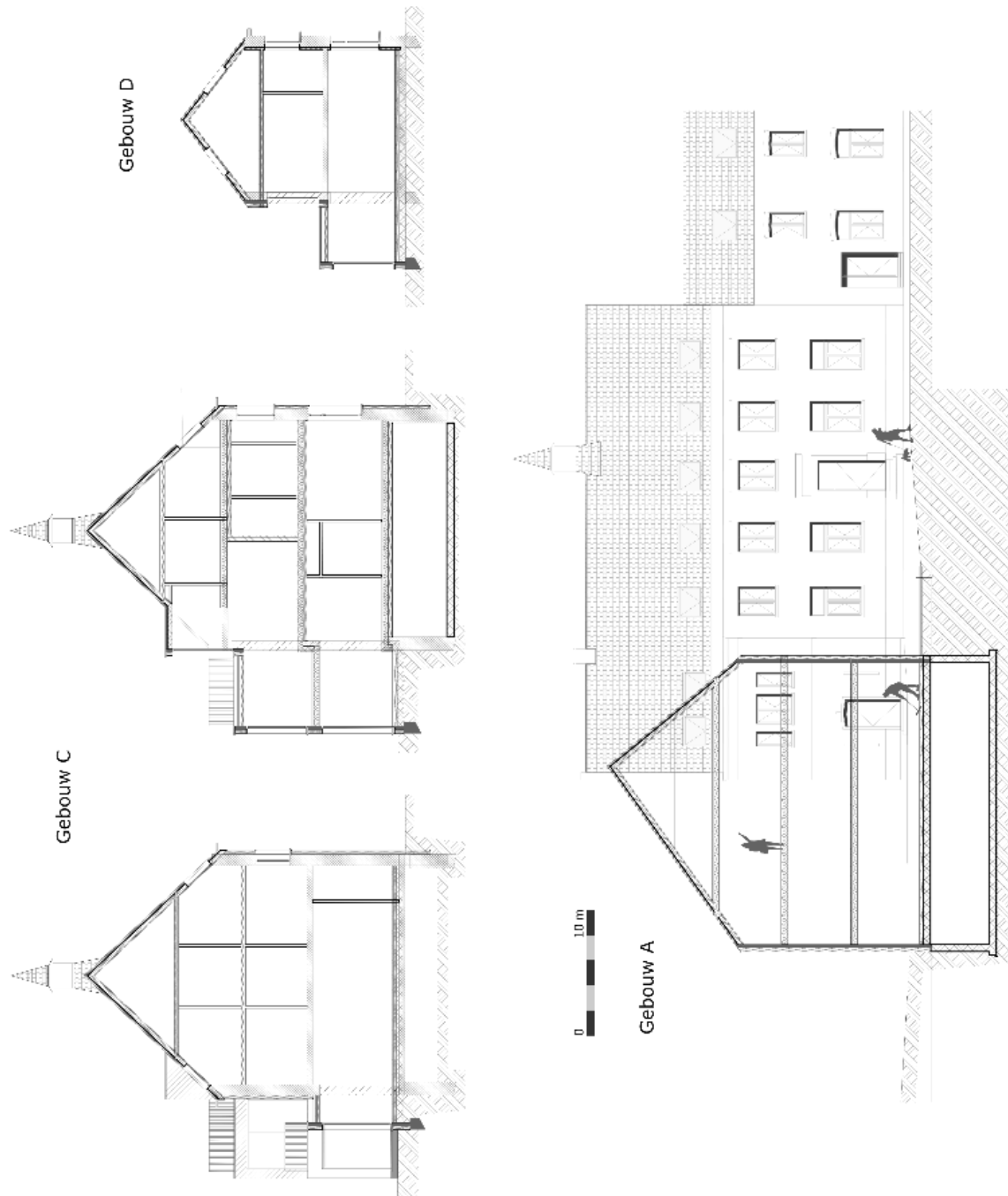
⁸ STEENHOUTD & KREKELBERGH 2017c.

Plan 4: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting⁹ op orthofoto¹⁰.

⁹ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

¹⁰ AGIV 2017d, STEENHOUDT & KREKELBERGH 2017c.

Plan 5: Doorsnede van de toekomstige inplanting.¹¹

¹¹ STEENHOUDT & KREKELBERGH 2017c

2 Proefsleuven

2.1 Werkwijze en strategie van het vooronderzoek

2.1.1 Methoden en technieken

Voor de *algemene bepalingen* wordt verwezen naar de desbetreffende hoofdstukken in de Code Goede Praktijk.¹²

Foto 1: Zicht op de noordoostelijke zone (boven) en noordwestelijke zone (onder) van het plangebied met op de achtergrond het voormalige kloostergebouw (© BAAC Vlaanderen).

¹² AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016.

Foto 2: Zicht op de oostelijke zone (boven) en zuidelijke zone (onder) van het plangebied (© BAAC Vlaanderen).

Foto 3: Deel van het voormalige kloostergebouw in het noorden van het plangebied dat behouden en gerenoveerd zal worden (© BAAC Vlaanderen).

2.1.2 Specifieke methodologie

In wat volgt, wordt de specifieke methodologie beschreven zoals voorgeschreven in het Programma van Maatregelen dat bij de archeologienota ID 2570 gevoegd werd.¹³

Inplanting sleuven

Hoofdzakelijk wordt de methode van parallelle sleuven gebruikt. Over het terrein worden zes parallelle sleuven en één dwarssleuf van ca 2 meter breed aangelegd met een tussenafstand van maximaal 15 meter. Omdat de geplande verstoring zich beperkt tot de kelderverdieping van de zuidelijke gebouwen wordt voorgesteld om de sleuven enkel in deze zone in te plannen (Plan 6). De sleuven worden deels ingepland naast de bestaande bewoning. Op deze manier kan nagegaan worden of er naast de huidige bebouwing nog andere muurresten aanwezig zijn die onder andere op de Atlas der buurtwegen weergegeven worden. Daar waar de sleuf onder de huidige bebouwing gelegen is, kan nagegaan worden of er oudere fases aanwezig zijn. De sleuven die gelegen zijn in het tuingedeelte zijn er op gericht eventuele sporen van oudere periodes te registreren.¹⁴

Oppervlakte en dekkingsgraad onderzoek

In totaal wordt er 240 lopende meter sleuf aangelegd, goed voor 485 m². De totale oppervlakte van het volledige projectgebied bedraagt 4.852 m². Er zal op deze manier 10% van de volledige oppervlakte onderzocht worden.¹⁵

Selectie vondsten

Alle vondsten die tijdens de aanleg van de sleuven en het opschaven, couperen en afwerken van de sporen worden aangetroffen, worden verzameld en geregistreerd. Bij relevante archeologische sporen of bodemeenheden wordt daarenboven actief op zoek gegaan naar vondsten. Enkel in sporen met een duidelijk recente ouderdom worden niet alle vondsten systematisch ingezameld.

Staalname

Er worden in regel geen stalen genomen tijdens het onderzoek. Enkel gevoelige en relevante archeologische sporen of bodemeenheden worden indien gewenst bemonsterd. Deze bemonstering kadert echter niet binnen het beantwoorden van de onderzoeksvraagstelling zoals geformuleerd in de onderzoeksvragen. Dergelijke staalname en mogelijke verdere analyse van deze stalen dient dan ook bijkomend gemotiveerd te worden en gekaderd worden binnen bijkomende onderzoeksvragen.

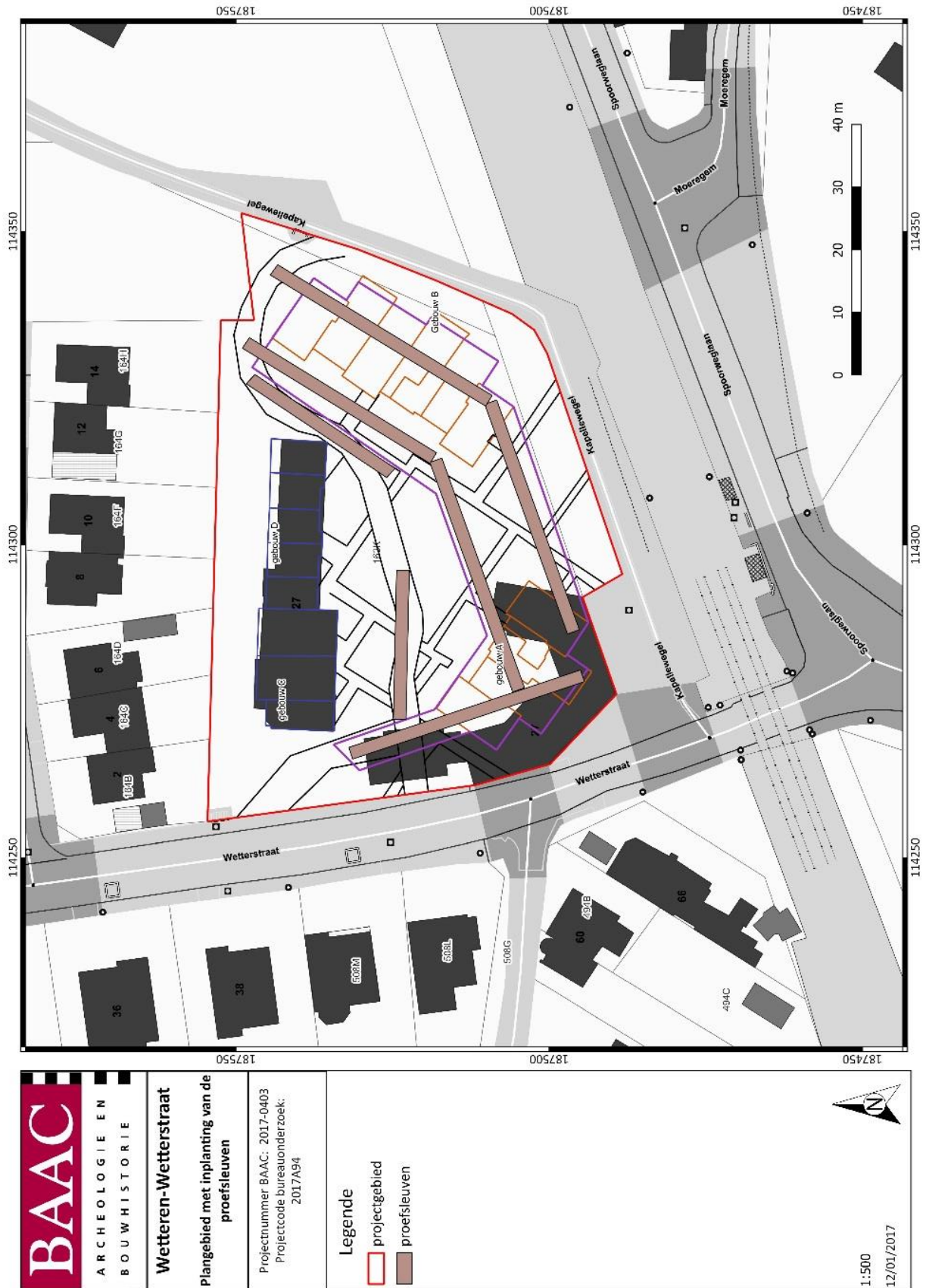
Referentieprofielen

Tijdens het proefsleuvenonderzoek worden referentieprofielen geregistreerd, teneinde een zo representatief mogelijk beeld te bekomen van de bodemkundige en quartairgeologische opbouw van het plangebied. Rekening houdende met de natuurlijke, archeologische en technische omstandigheden worden de profielen gelijkmatig over de hele site verspreid. Vervolgens worden deze per laag of horizont lithologisch en bodemkundig beschreven. Belangrijke bodemeigenschappen, zoals textuur, oxidoreductie, kalkgehalte, biologische processen, chemische processen, mineralogische processen en bodemhorizonten werden gedetermineerd en beschreven. De beschrijving van de profielen gebeurde conform de *FAO guidelines for soil description* en de Code van Goede Praktijk.

¹³ STEENHOUDT & KREKELBERGH 2017b.

¹⁴ STEENHOUDT & KREKELBERGH 2017b.

¹⁵ STEENHOUDT & KREKELBERGH 2017b.

Plan 6: Voorstel inplanting proefsleuven op GRB (digitaal, 1:500, 12/01/2017).¹⁶

¹⁶ STEENHOUDT & KREKELBERGH 2017b.

2.1.3 Organisatie van het vooronderzoek

Het onderzoek werd uitgevoerd op 02 mei 2018 onder leiding van erkend archeoloog Ron Bakx. Mike Creutz was gedurende enkele uren aanwezig voor de bodeminterpretatie. Verder werd het veldwerk uitgevoerd door archeologen Lina Cornelis en Ann-Sophie De Witte.

De sleuven werden aangelegd met behulp van een kraan op rupsbanden van 21 ton met een gladde graafbak van 2 m. Van alle sleuven werden overzichtsfoto's gemaakt. De sleuven en sporen werden ingetekend door middel van een GPS van het type Geomax Zenith 25 PRO en gedocumenteerd aan de hand van beschrijvingen. Indien een spoor zich tegen de putwand bevond, werd het werkputprofiel opgeschoond om de relatie tussen het spoor en de bodemhorizonten te registreren. Sporen-, foto- en vondstenlijsten werden digitaal geregistreerd in het veld. Gebruik makend een GIS omgeving werden de verzamelde data verwerkt tot een gedetailleerd en overzichtelijk grondplan (Foto 4, Foto 5).

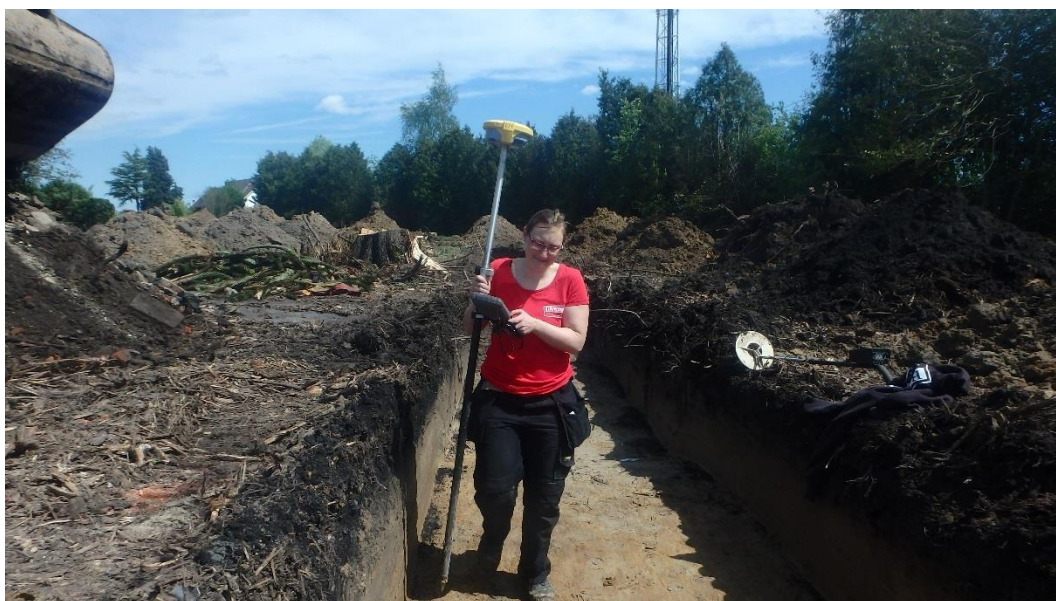

Foto 4: Opmeten sleuven en sporen met GPS (boven) en aanleg sleuf met kraan op rupsbanden (onder) (© BAAC Vlaanderen)

Foto 5: Aanleg sleuf met kraan op rupsbanden (© BAAC Vlaanderen)

2.1.4 Afwijkingen uitvoer onderzoek

Het onderzoek werd uitgevoerd volledig conform de opgestelde methode en strategie en conform de Code van Goede Praktijk.

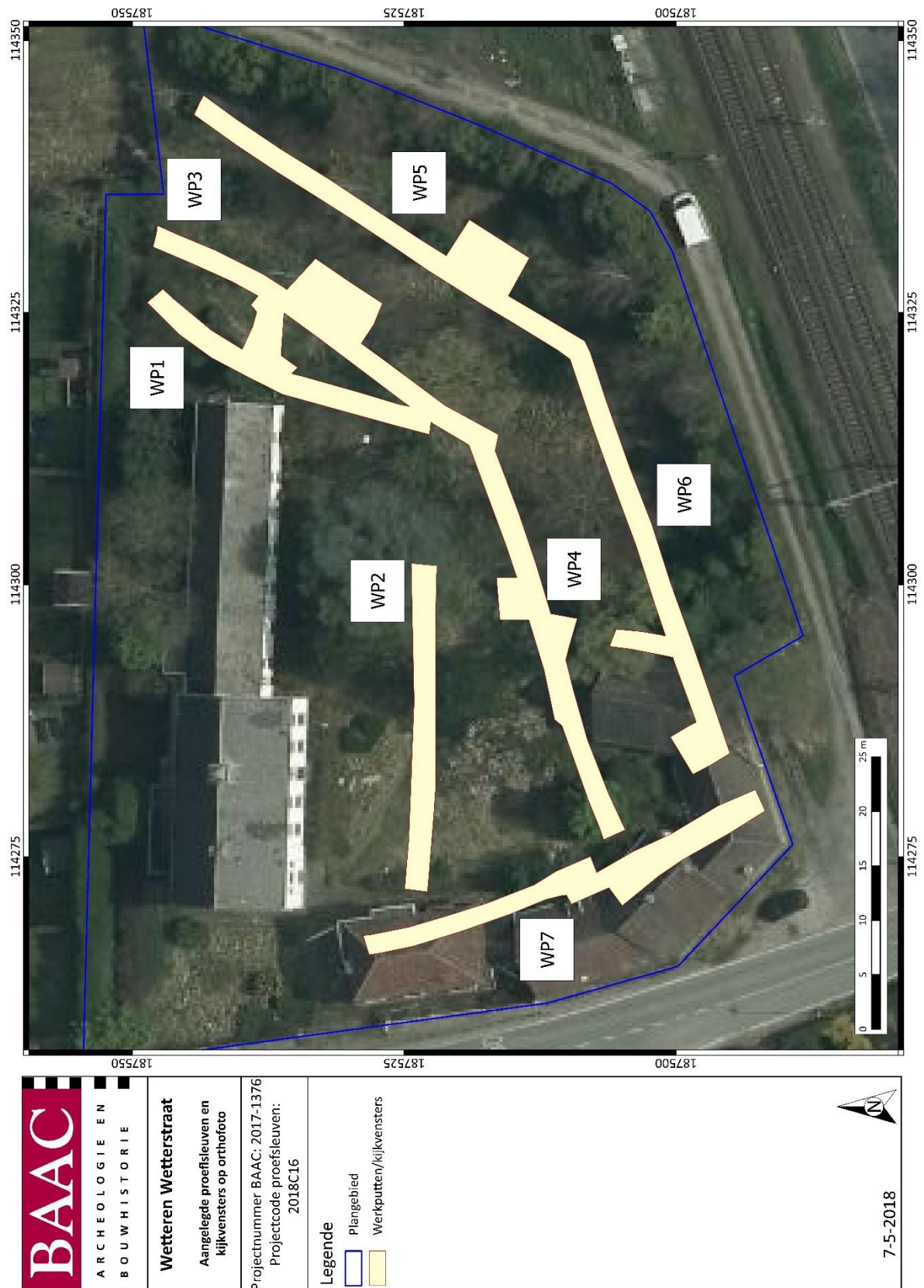
In regel werden alle sleuven aangelegd zoals voorgesteld in de specifieke methodologie. Enkel werkput 1 en werkput 7 wijken lichtjes af van het voorgestelde sleuvenplan. Het zuiden van werkput 1 buigt af in zuidelijke richting. Dit omdat hier een afvoerbuis van regenwater loopt. De afvoerbuis werd geraakt door de kraanbak waardoor een deel van de werkput snel onder water liep (Foto 6). Om meer schade en wateroverlast te voorkomen, werd de sleuf verder aangelegd langs deze buis. De sleuf eindigt tegen werkput 3.

Het noorden van werkput 7 werd iets ingekort omdat het plangebied ter hoogte van het voorgestelde sleuvenverloop nog verhard was. Er situeert zich in de nabijheid tevens een nog in gebruik zijnde riolering. Halverwege werkput 7 stootte de kraan op harde muren van waarschijnlijk een waterreservoir. Omdat het om een recent spoor ging en tevens om schade aan de kraanbak te vermijden, werd de sleuf iets naar het westen verlegd.

Er werden in totaal zeven werkputten en zeven kijkvensters aangelegd. De totale onderzochte oppervlakte betreft 631 m². Aangezien de oppervlakte van het plangebied 4.852 m² bedraagt, houdt dit een dekkinggraad in van 13 % (Plan 7). Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat ongeveer 1.400 m² van het plangebied niet onderzocht kon worden door de aanwezigheid van het voormalige kloostergebouw. De dekkinggraad van het deel van het plangebied dat wel onderzocht werd, is daarom in werkelijkheid hoger (18,3 %).

*Foto 6: Detailfoto werkput 7 waarbij het vlak onder water loopt met rechts de regenwaterafvoerbuis.
(© BAAC Vlaanderen)*

Plan 7: Aangelegde proefsleuven en kijkvensters op orthofoto (digitaal, 1:100, 07/05/2018).¹⁷

¹⁷ AGIV 2017d.

2.1.5 Inbreng specialisten en externe wetenschappelijke begeleiding

Er werd geen beroep gedaan op externe specialisten.

2.2 Assessmentrapport

2.2.1 Assessment onderzoeksterrein: bodem en paleolandschap

2.2.1.1 Landschappelijke en aardkundige situering

Zie de archeologienota van de bureaustudie (ID 2570).¹⁸

2.2.1.2 Bodem, paleolandschap en referentieprofielen

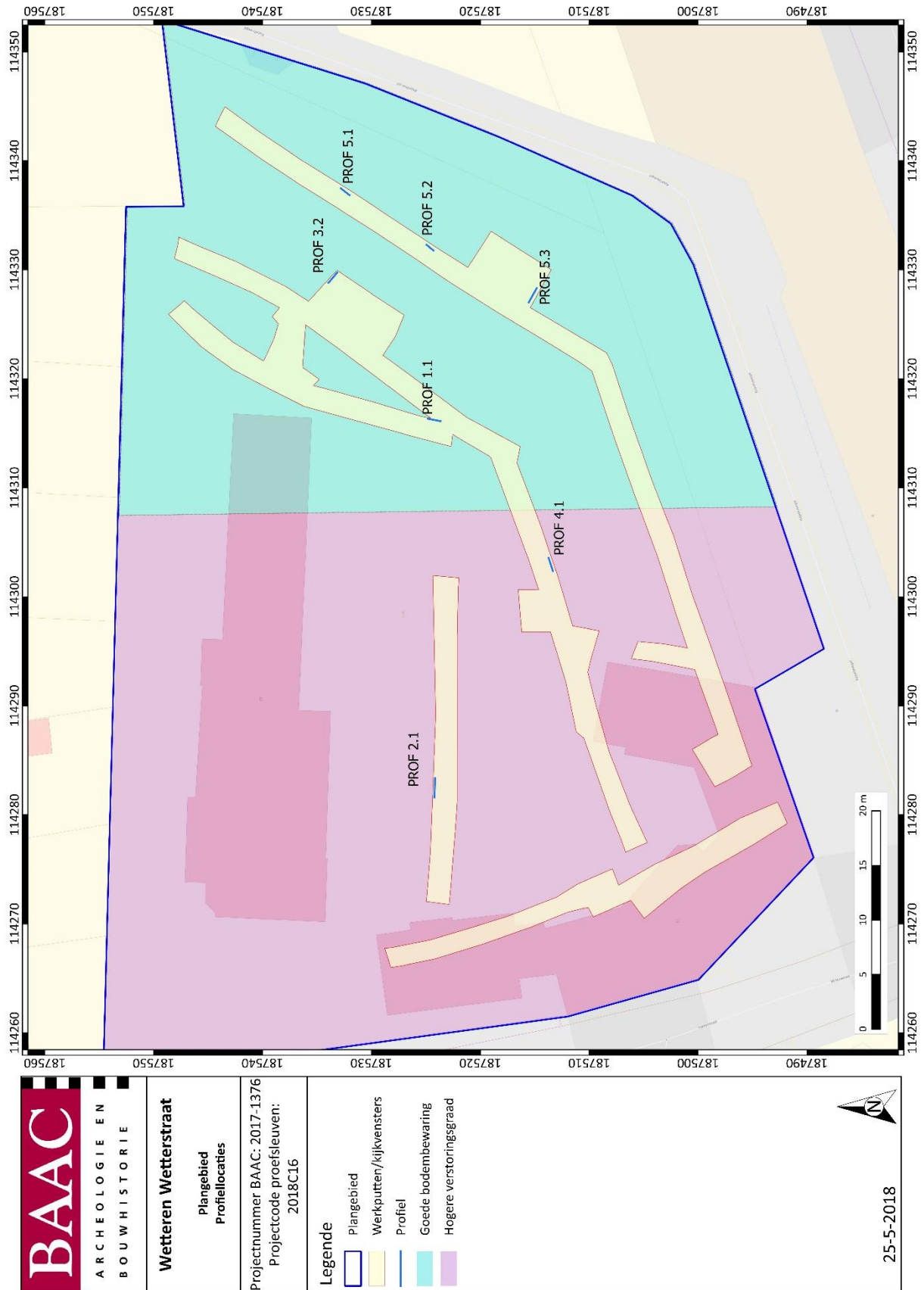
Er werden tijdens het proefsleuvenonderzoek zes profielen gezet, waarvan twee door aardkundige Mike Creutz als referentieprofiel zijn beschreven. De overige vier profielen werden enkel fotografisch geregistreerd. Deze worden in de navolgende paragrafen standaardprofielen genoemd. De referentieprofielen werden per laag of horizont lithologisch en bodemkundig beschreven. Belangrijke bodemeigenschappen, zoals textuur, bodemstructuur, oxidoreductie, kalkgehalte, biologische processen, chemische processen, mineralogische processen en bodemhorizonten werden gedetermineerd en beschreven. De beschrijving van de boringen gebeurde conform de *FAO guidelines for soil description* en de Code van Goede Praktijk.

Het plangebied kan opgedeeld worden in twee zones. Het oostelijk deel heeft nog een goede bodemopbouw. Het westelijk deel is grotendeels verstoord door de voormalige bebouwing. In het centrale deel van het plangebied, ter hoogte van werkput 2, heeft de bodem voornamelijk een A/C-overgang. In standaardprofiel 2.1, gelegen in werkput 2, werd de A/C overgang waargenomen op een diepte van 60 cm onder het maaiveld. Vanaf 75 cm onder het maaiveld werd een sterke verblauwing/verstikking waargenomen. Het profiel situeert zich 9 meter ten westen van landschappelijke boring 4. In deze boring werd de A/C overgang waargenomen op een diepte van 34 cm. De volledig gereduceerde laag kwam hier wel voor op een dieper niveau, namelijk 160 cm onder het maaiveld. De oorzaak van het voorkomen van dit gereduceerde niveau was tijdens het booronderzoek niet duidelijk. Op basis van de waarnemingen tijdens het proefsleuvenonderzoek kan gesteld worden dat dit komt door vervuiling (er was een sterke mazoutgeur aanwezig).

Het is aannemelijk dat er bij het bouwrijp maken van het terrein een nivellering heeft plaatsgevonden. De dekzandkop in het westelijk deel is dan afgetopt, waarbij het zand waarschijnlijk werd verschoven naar het oostelijk deel. De overgang van een slecht bewaarde naar een goed bewaarde bodem situeert zich ongeveer centraal in het plangebied.

Profiel 4.1, gelegen net naast een brede greppel (S4.001), vertoont een bodemopbouw waarbij nog een (restant) aanwezig is van een oude akkerlaag. Dit profiel komt qua beschrijving goed overeen met landschappelijke boring 2, die ongeveer 18 m ten zuidoosten van het profiel gezet werd. In het booronderzoek werd de tweede horizont geïnterpreteerd als Bw-horizont of als Aa-horizont, ontstaan door intensieve grondbewerking ten gevolge van tuinbouwactiviteiten. Tijdens de aanleg van de sleuven werden in deze horizont enkele scherven van aardewerk uit de nieuwe tijd aangetroffen (PV8). Het is aannemelijk dat het eerder om een Ap-horizont gaat.

¹⁸ STEENHOUDT & KREKELBERGH 2017c.

Plan 8: Locatie van de profielen en ruwe weergave van de bodembewaring (digitaal, 1:100, 25/05/2018).

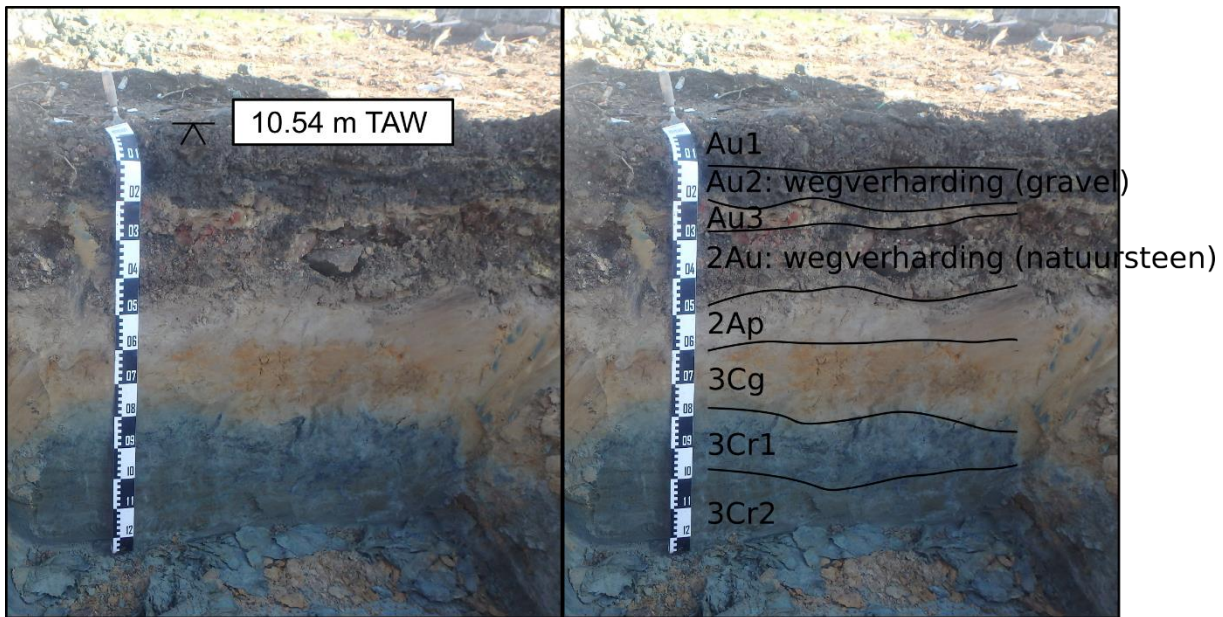

Foto 7: Werkput 2, profiel 1.

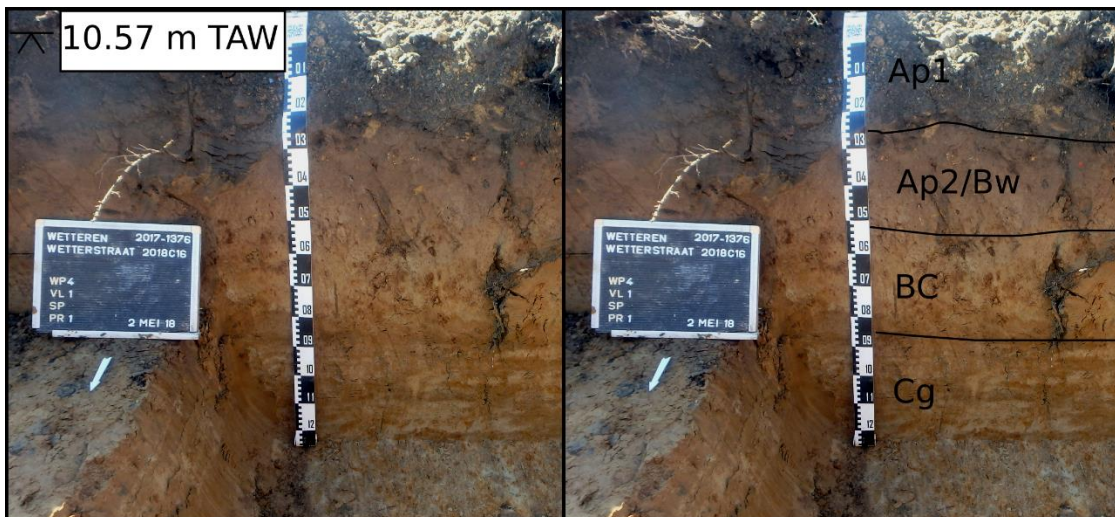

Foto 8: Werkput 4, profiel 1.

Referentieprofielen 3.2 en 5.2 zijn gezet in het oostelijk deel van het plangebied en zijn representatief voor de beter bewaarde bodems. In werkput 3 konden drie opeenvolgende Ap-horizonten worden onderscheiden met een gezamenlijke dikte van 50 cm. Hieronder was een bruingrijze AB-horizont aanwezig met veel bioturbatie. In fossiele wortelgangen was reductie aanwezig als gevolg van een tijdelijke verzadiging door percolerend regenwater, waarbij de preferentiële flow doorheen de wortelgangen verliep. In deze gangen kon het water tijdelijk blijven hangen door verzadiging van de corridors, waardoor reducerende condities optraden. Onder de AB-horizont bevond zich evenwel een begraven, humeuze en lichtgrijze gevlekte laag, die geïnterpreteerd werd als een potentiële begraven AE-horizont. Aangezien deze horizont binnen de Pleistocene afzettingen zit, zou het in dit geval gaan om een begraven paleosol. Hieronder ging de bodem over in de geelgrijze Cg-horizont. Lithologisch was het profiel volledig opgebouwd uit hetzelfde moedermateriaal, namelijk fijn, matig slecht tot matig goed gesorteerd zand. Het grondwater werd aangetroffen op een diepte van 120 cm beneden maaiveld.

Tabel 1: Beschrijving referentieprofiel 3.2.

Laa g	Diepte*	Horizont	Textuur	Beschrijving
H1	0-10	Ap1	Z	Z3, SMK, DGRDBR, H2, WO2, O, APO1, 10YR-3/3, CR-FI
H2	10-20	Ap2	Z	Z3, SMK, SA/R, DBR, H2, WO1, O, APO1, 10YR-3/2, PS-ME
H3	20-50	Ap3	Z	Z3, SMK, DU/R, GRBR, H1, WO1, O, APO1, 10YR-6/4, PS-ME
H4	50-75	AB	Z	Z3, SMK, DU/G, BRGR, gereduceerd in wortelgangen, APO1, 10YR-5/4, PS-ME
H5	75-90	AEb	Z	Z3, SMK, DU/R, BRDGR, WO1, compact, 10YR-5/2, PS-ME, Degrees of Confidence: 6,5/10
H6	90-130	Cg	Z	Z3, SZK, DU/R, GEGR, FE2, MN2, OR AB-ME, 10YR-6/6, waterverzadigd
Opmerking: GWT op 120 cm, kalkloos				

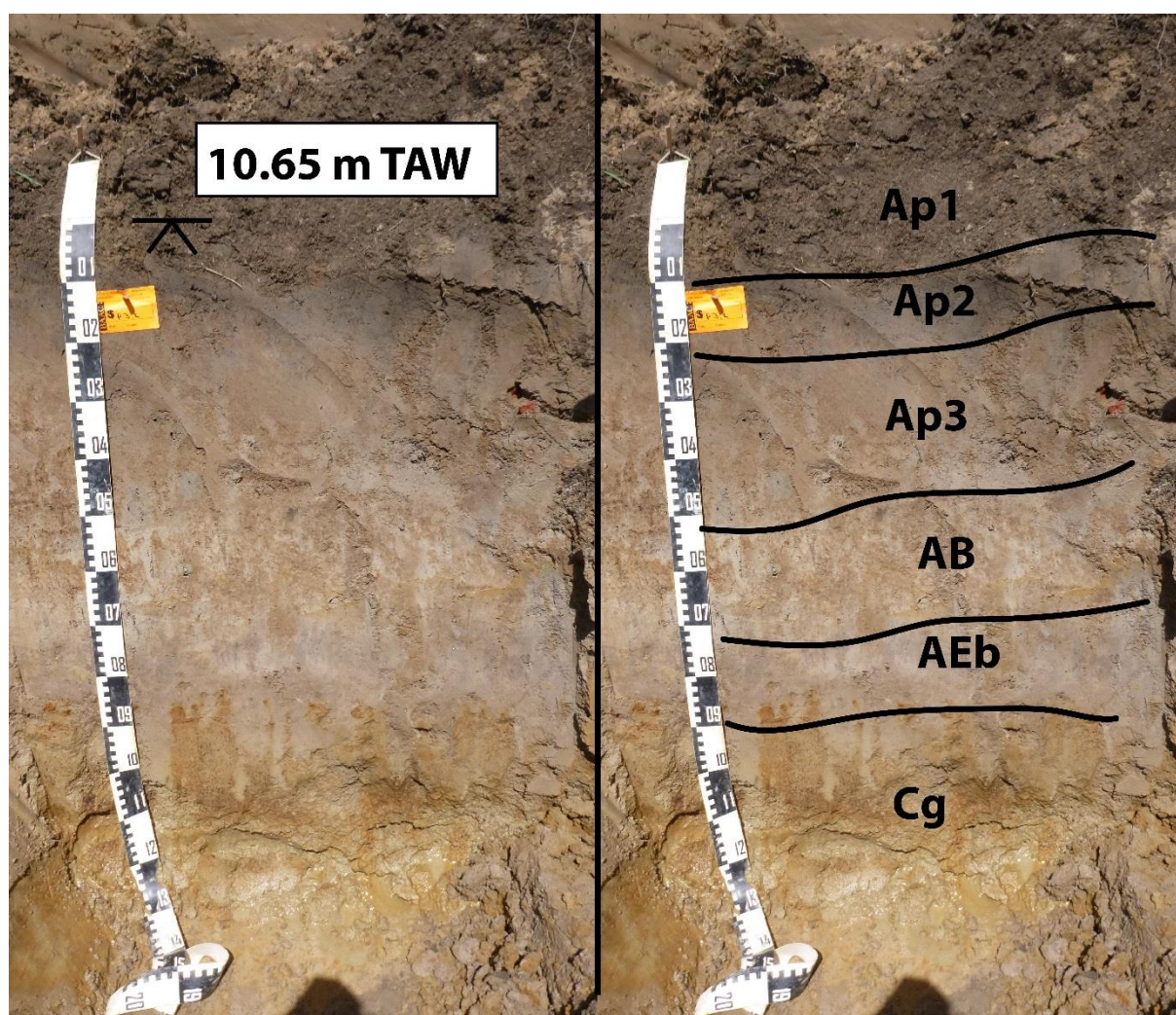

Foto 9: Referentieprofiel 3.2.

In referentieprofiel 5.3 was opnieuw een vrij dikke A-horizont aanwezig, ditmaal in de vorm van twee Ap-horizonten tot 80 cm beneden maaiveld. Hieronder was eveneens een lichtgrijze en enigszins vlekkerige AE-horizont aanwezig tussen 80-95 cm beneden maaiveld. Dit was ongeveer op vergelijkbare diepte als de AEb-horizont in profiel 3.2. De sporen manifesteerden zich in het vlak ter hoogte van deze horizont. Onder de AE-horizont was een enigszins bleke, bruingrijze EB-horizont aanwezig van 15 cm dik vooraleer op 110 cm beneden maaiveld een niveau werd bereikt met een

hoger kleigehalte. Deze horizont werd geïnterpreteerd als een Btg-horizont, waarbij de texturele overgang vooral werd bepaald door een pedogenese (uitspoeling en accumulatie van klei). Het vlekkerige karakter van deze horizont wees op de aanwezigheid van een fluctuerende grondwatertafel tot op dit niveau, al dan niet in het verleden.

Tabel 2: Beschrijving referentieprofiel 5.3.

Laa g	Diepte*	Horizont	Textuur	Beschrijving
H1	0-20	Ap1	Z	Z3, DGRDBR, H2, WO2, O, 10YR-3/3, CR-FI
H2	20-80	Ap2	Z	Z3, DBR, H1, WO1, O, APO1, 10YR-4/4, PS-ME
H3	80-95	AE	Z	Z3, SA/R, GR, WO1, MN1, OR, 10YR-5/2, PS-ME
H4	95-110	EB	Z	Z3, DU/R, BRGR, OR, 10YR-5/2, PS-ME
H	110-160	Btg	L	Z3, DU/R, ORGR, MN1, FE2, OR, 10YR-5/6, PS-CO, gevlekt
Opmerking: GWT niet bereikt, kalkloos				

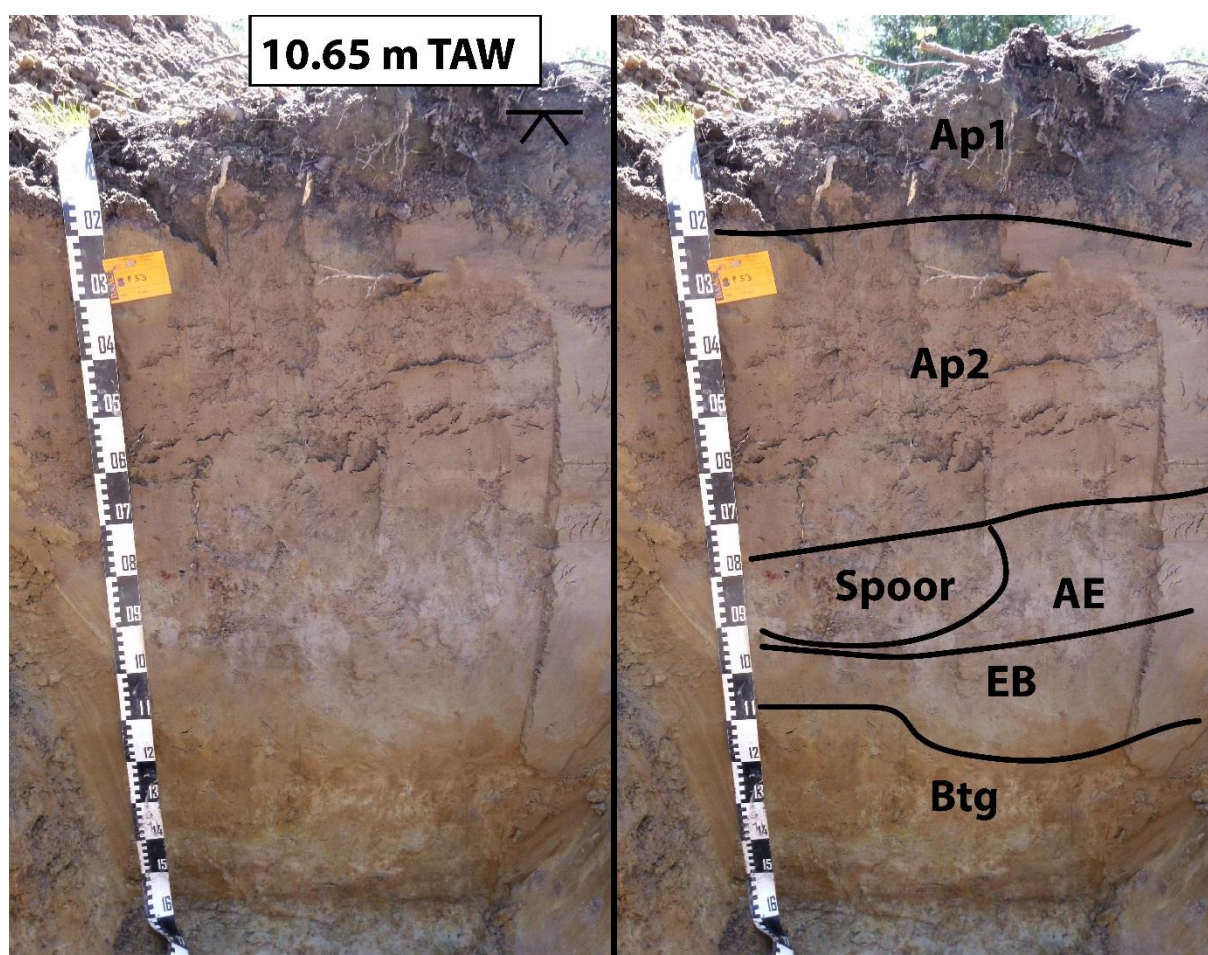

Foto 10: Referentieprofiel 5.3

Samenvattend kan gesteld worden dat de bodem in het westelijke deel van plangebied enigszins verstoord is, en dit in de omgeving van de gebouwen. In het oostelijke deel is de bodem nog intact. Onder de dikke humeuze bovengrond (50-80 cm) was nog een AE-horizont aanwezig, met daaronder in werkput 5 nog een duidelijke kleinspoelingshorizont (Btg-horizont).

Tabel 3: Legende beschrijving referentieprofielen.

*Diepte in cm <u>Textuurklasse</u> Z = zand S = lemig zand Se = kleilig zand P = lichte zandleem L = zandleem Le = zware zandleem A = leem Al = lichte leem Ae = zware leem Ua = lemige klei El = lichte klei E = klei Ez = zandige klei U = zware klei Ue = zeer zware klei M = mergel V = veen B = slib, slibhoudend Za = Zavel, zavelhoudend G = grind H = hout Sc = schelp X = niet benoemd <u>Spreidingklasse</u> SZG = slecht gesorteerd SMG = matig slecht gesorteerd SMK = matig goed gesorteerd SZK = goed gesorteerd <u>Type zand</u> Z1 = uiterst fijn zand Z2 = zeer fijn zand Z3 = fijn zand Z4 = matig fijn zand Z5 = matig grof zand Z6 = grof zand Z7 = zeer grof zand Z8 = uiterst grof zand <u>Kleur</u> D = donker L = licht BR = bruin GE = geel OR = oranje GR = grijs ZW = zwart RO = rood BL = blauw GN = groen WI = wit	<u>Aard bovengrens</u> SA/ = abrupt (0-2 cm) DU/ = duidelijk (2-5 cm) GE/ = geleidelijk (5-15 cm) DI/ = diffuus (>15 cm) <u>Grensregelmaticheid</u> /R = recht /G = gegolfd /O = onregelmatig /B = gebroken <u>Brokken en vlekken</u> ZB = zandbrokken KB = kleibrokken VB = veenbrokken LB = leembrokken HS = humusspikkels HV = humusvlekken GV = gevlekt <u>Sublagen</u> ZL = zandlagen KL = kleilagen SL = siltlagen LL = leemlagen VL = veenlagen GL = grindlagen CL = schelpenlagen DL = detrituslagen HL = humuslagen 1 = enkele 2 = veel 3 = zeer veel zu = zeer dun du = dun dk = dik zk = zeer dik wi = wisselende diktes <u>Oxidatie/reductie</u> O = oxidatie R = reductie OR = oxidatie en reductie (roestvlekken) <u>Bijmengsel humus</u> H = humus <u>Bijmengsel grind</u> G = grind <u>Kalkgehalte</u> CA1 = kalkloos CA2 = kalkarm CA3 = kalkrijk CA4 = kalkconcreties	<u>Plantenresten</u> WO = wortelresten PR = plantenresten BL = bladeren RI = riet HO = hout <u>IJzer/Mangaan</u> FE = ijzervlekken MN = mangaanvlekken FM = ijzer- en mangaanvlekken FE9 = ijzerconcreties MN9 = mangaanconcreties FM9 = ijzer- en mangaanconcreties <u>IJzer/Mangaan</u> FE = ijzervlekken MN = mangaanvlekken FM = ijzer- en mangaanvlekken FE9 = ijzerconcreties MN9 = mangaanconcreties FM9 = ijzer- en mangaanconcreties <u>Schelpresten</u> R = schelp (onbepaald) M = schelp (marien) W = schelp (wadplaat) T = schelp (terrestrisch) Z = schelp (zoetwater) g = gruis f = fragment c = compleet 1 = spoor (< 1 %) 2 = weinig (1-10 %) 3 = veel (> 10 %) <u>Archeologie</u> AW = aardewerk RL = verbrand leem HK = houtskool OB = onverbrand bot VB = verbrand bot VS = vuursteen AP = archeologisch puin PO = puin FO = fosfaat <u>Gebioturbeerd</u> BIO = bioturbatie	<u>Bodemstructuur</u> G- = granulometrisch X- = niet gespecificeerd RS- = rotsstructuur SS- = gelaagde structuur SG- = enkelvoudige korrel MA- = massief PM- = poreus massief BL- = blokkig AB- = hoekig blokkig AP- = (parallellepipedum) AS- = hoekig subhoekig blokkig AW- = hoekig blokkig (wigvormig) SA- = subhoekig hoekig blokkig SB- = subhoekig blokkig SN- = notig subhoekig blokkig PR- = prismatisch PS- = subhoekig prismatisch WE- = wigvormig CO- = columnair GR- = korrelig WC- = wormenuitwerpselen PL- = platig CL- = kluitig CR- = kruimelig LU- = klonterig <u>Groote bodemstructuur</u> -VF = zeer fijn -FI = fijn -ME = middelmatig -CO = grof of dik -VC = zeer grof of zeer dik -EC = extreem grof -FF = zeer fijn en fijn -VM = zeer fijn tot middelmatig -FM = fijn en middelmatig -FC = fijn tot grof -MC = middelmatig en grof -MV = middelmatig tot zeer grof -CV = grof en zeer grof <u>Suffix</u> 1 = weinig 2 = matig veel 3 = veel
---	---	--	--

2.2.2 Assessment sporen en structuren

2.2.2.1 Manifestatie archeologische site aan huidig oppervlak

Er werden geen archeologische sites aan het huidige oppervlak aangetroffen.

2.2.2.2 Stratigrafie van de site

De stratigrafie van de site bestond uit slechts één relevant (leesbaar) archeologisch niveau. De diepte van dit niveau varieerde sterk, dankzij de variatie in bodembewaring (zie 2.3.1). Het archeologische vlak was gelegen op een hoogte variërend van 9,1 - 10,4 m TAW, ongeveer 50 tot 100 cm onder het maaiveld, wat is gemeten tussen 10,4 - 11,4 m TAW (Plan 9).

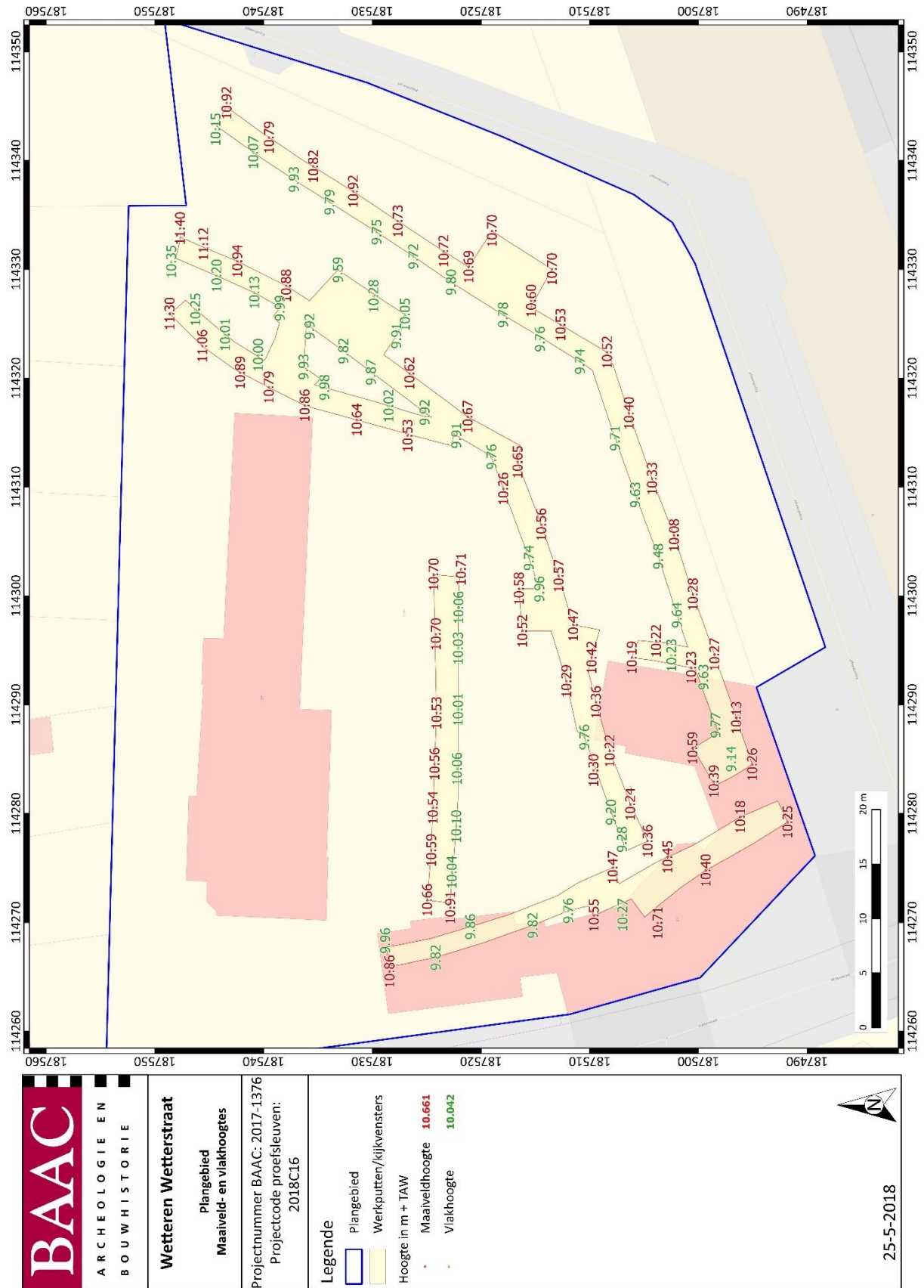
Over het algemeen lag het vlak ongeveer 70 cm onder het maaiveld. Lokaal werd op sommige plaatsen veel dieper gegraven omwille van een aanwezige verstoring die veel dieper reikte (zoals bijvoorbeeld bij S6.006). Op sommige locaties werd het vlak dan weer minder diep aangelegd omdat er bijvoorbeeld een muur tevoorschijn kwam, zoals bijvoorbeeld bij het kijkvenster in werkput 6 waar het vlak zich slechts 5-10 cm onder het maaiveld situeerde.

2.2.2.3 Harrismatrix van complexe stratigrafie en complexe spoorcombinaties

Niet van toepassing.

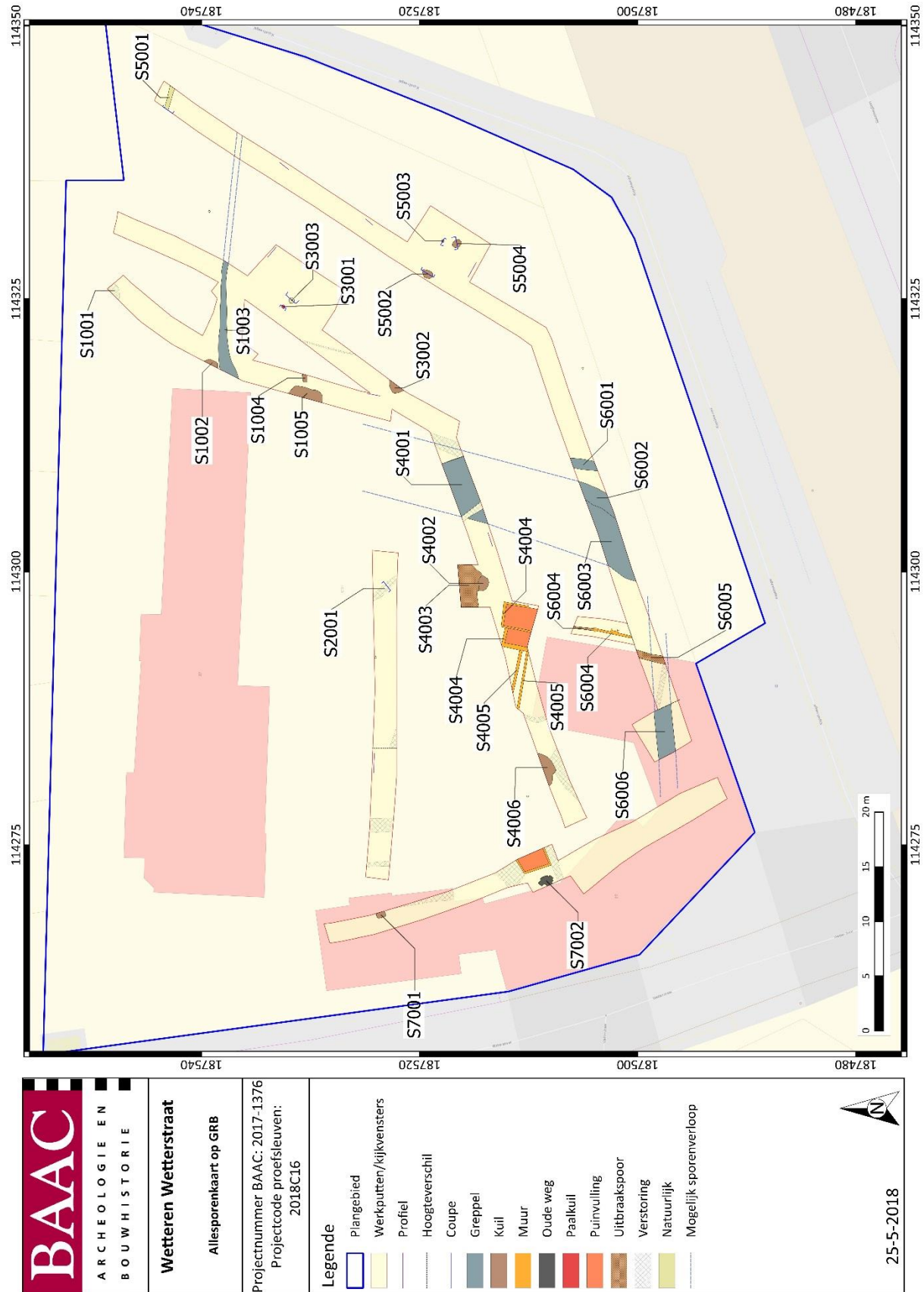
2.2.2.4 Weergave onderzoek: kaarten

Hieronder een overzicht van de aangetroffen sporen aan de hand van de Allesporenkaart (Plan 10). Er werden in totaal zeven sleuven aangelegd en zeven bijkomende kijkvensters.

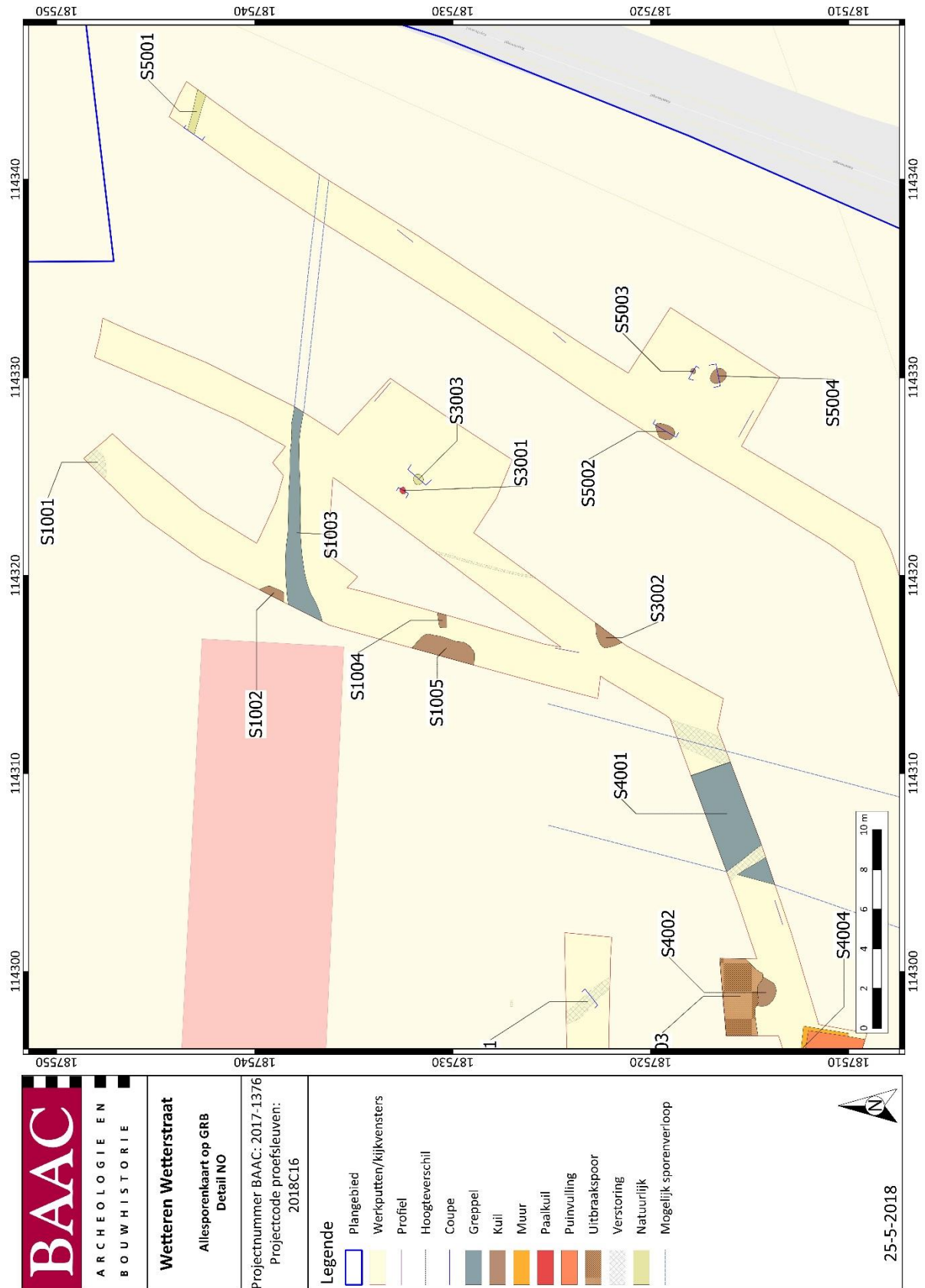
Plan 9: Vlak- en maalveldhoogtes (digitaal, 1:100, 25/05/2018).¹⁹

¹⁹ AGIV 2017b

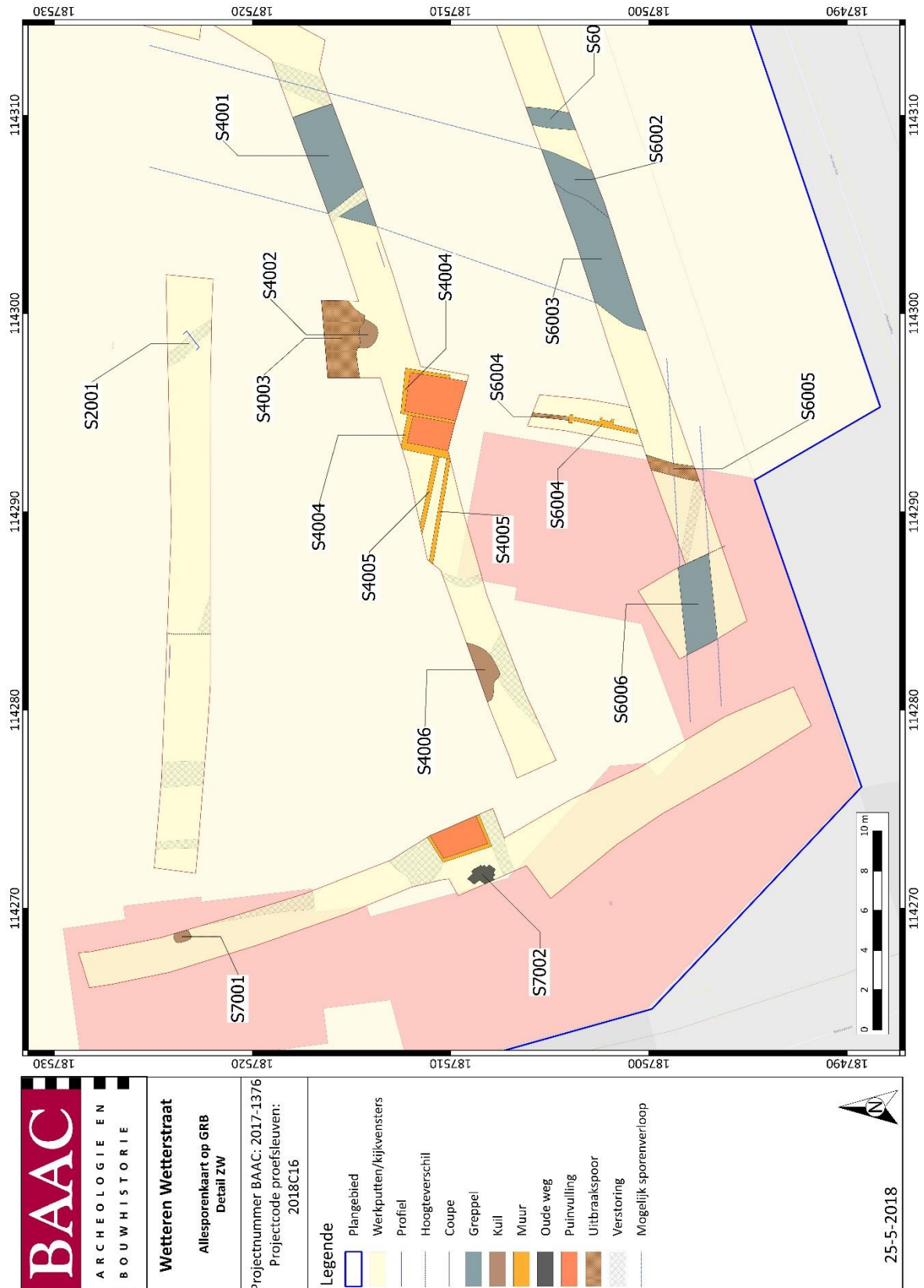
Plan 10: Allesporenkaart op GRB-kaart (digitaal, 1:100, 07/05/2018).²⁰

²⁰ AGIV 2017b.

Plan 11: Noordoostelijke zone van de allesporenkaart op de GRB-kaart (digitaal, 1:50, 07/05/2018).²¹

²¹ AGIV 2017b.

Plan 12: Westelijke en centrale zone van de allesporenkaart op GRB-kaart (digitaal, 1:50, 25/05/2018.).²²

²² AGIV 2017b

2.2.2.5 Beschrijving sporenbestand

Tijdens de prospectie werden zeven proefsleuven en zeven kijkvensters aangelegd. Hierin werden in totaal 27 sporen geregistreerd met spoornummer, onder te verdelen in aanvankelijk 25 antropogene sporen en twee antropogene verstoringen. De antropogene sporen bestaan uit (paal)kuilen, greppels, muren en restanten van bestrating. Er werden zeven in het vlak aangeduide antropogene sporen gecoupeerd. Hieruit bleek dat twee sporen van natuurlijke aard waren (S3.003 en S5.001). Verder werden nog twaalf verstoringen ingemeten die geen spoornummer kregen.

Tabel 4: Sporentabel

AARD SPOOR	AANTAL SPOREN
ANTROPOGEEN	23
NATUURLIJK	2
VERSTORING	2
TOTAAL	27

Voor de spoorbeschrijving en interpretatie worden de aangetroffen sporen niet per werkput besproken. Er is gekozen voor een chronologische opdeling van oud naar jong.

Volle of late middeleeuwen

De oudste sporen die aangesneden werden tijdens het proefsleuvenonderzoek bevinden zich in de noordoostelijke zone van het plangebied, in werkput 1, 3 en 5. In werkput 1 werd een greppel aangetroffen (S1.003). De diffuus afgelijnde greppel heeft een lichtgrijze homogene kleur met ijzerinclusies. De breedte bedraagt ca. 90 cm. Om het verdere verloop van deze greppel in kaart te brengen, werd een kijkvenster/volgsleuf aangelegd tussen werkput 1 en werkput 3 (Foto 11). De greppel bleek in oostelijke richting verder te lopen. Hoogstwaarschijnlijk liep de greppel verder in werkput 5, dit kon op het terrein echter niet bevestigd worden. Mogelijk was de greppel te ondiep en dus niet meer bewaard ofwel is de greppel in deze werkput niet meer waargenomen door de moeilijk af te lezen bodem. In de greppelvulling werd met behulp van de metaaldetector één scherf van grijsgedraaid aardewerk gevonden (VNR. 14). Het gaat om een lensbodemfragment van mogelijk een kogelpot. De scherf kan gedateerd worden in de volle of late middeleeuwen.

Ca. 5 m ten zuiden van de greppel bevond zich in werkput 3 een ronde paalkuil van 32 x 32 cm (S3.001). De paalkuil heeft een grijze tot donkergrijze vulling met houtskoolspikkels. De aflijning van het spoor was eerder vaag. Bij het registreren van de paalkuil in het vlak werd een brokje verbrande leem ingezameld (VNR. 6). Tijdens het couperen werden verder nog twee brokjes verbrande leem aangetroffen (VNR. 7). In de coupe waren de houtskoolvlekken ook duidelijk zichtbaar (Foto 12). Rondom dit spoor werd een kijkvenster aangelegd, maar behalve een natuurlijk spoor werden geen sporen aangetroffen. Er werd bij de aanleg van het kijkvenster ook geen vondstmateriaal gevonden.

In Werkput 5 werd een spoor aangesneden met daarin brokjes verbrande leem. Rond dit spoor werd een kijkvenster aangelegd. In het kijkvenster liggen drie ronde kuilen gegroepeerd (S5.002, S5.003, S5.004). In al deze kuilen zitten veel inclusies bestaande uit verbrande leembrokken, die het spoor een bruinrood gevlekte kleur geven. Uit de coupes blijkt dat de leembrokken ook in de onderkant van de kuilen aanwezig zijn (Foto 13).

Foto 11: Detailfoto van greppel S1.003 in het kijkvenster tussen WP1 en WP3 (© BAAC Vlaanderen)

Foto 12: Detailfoto (boven) en coupefoto (onder) van paalkuil S3.001 (© BAAC Vlaanderen)

Foto 13: Coupefoto van kuil S5.004 met verbrande leembrokken. (© BAAC Vlaanderen)

Late middeleeuwen

In het westen van werkput 6 werd opnieuw een greppelfragment aangesneden (S6.006). De greppel heeft in het vlak een breedte van 1,6 meter en wordt gekenmerkt door een homogene grijze vulling. Aangezien op deze locatie het vlak dieper is aangelegd, wegens de aanwezigheid van verstoringen, moet de oorspronkelijke breedte van de greppel aan het maaiveld veel groter geweest zijn. Waarschijnlijk lag deze rond de 4 meter. In de greppel werd een randscherf aangetroffen van een kruik in gedraaid grijs aardewerk, die te dateren is in de 14^e-15^e eeuw (VNR. 15). In werkput 7 kon het vervolg van de greppel niet meer gedocumenteerd worden wegens de diepe verstoringen veroorzaakt door de recentere bebouwing in dit deel van het plangebied.

Opvallend is dat greppel S6.006 dezelfde west-oost oriëntatie heeft als de greppel uit de volle/late middeleeuwen in het kijkvenster tussen werkput 1 en werkput 3 (S1.003). Deze greppels staan niet afgebeeld op de Atlas der Buurtwegen (1843-1845) (Plan 14). Geconcludeerd kan worden dat greppels S1.003 en S6.006 teruggaan tot de oudste perceelindeling van het plangebied.

Foto 14: Coupefoto greppel S6.006. (© BAAC Vlaanderen)

Late middeleeuwen – nieuwe tijd

Een greppel die duidelijk zichtbaar is op de historische kaart van de Atlas der Buurtwegen (1843-1845) is perceelsgreppel S4.001/S6.003. In tegenstelling tot voorgaande greppels is deze greppel ZZW-NNO georiënteerd. De breedte bedraagt 6,3 meter. Op de historische kaart loopt deze greppel door in noordelijke richting.

De greppel heeft duidelijk twee opvulfasen. De jongste opvulfase heeft een apart spoornummer gekregen (S6.002). De donkergrijze tot zwarte vulling wordt gekenmerkt door baksteenbrokken, mortel en fragmenten ijzer. In het spoor werden ook enkele glazen flesjes uit de 20ste eeuw aangetroffen.

De oudste opvulfase (S6.003) heeft een lichtgrijze kleur. Tijdens de aanleg van het vlak werd er in dit spoor een fragment van grijsgedraaid aardewerk gevonden, die te dateren is in de volle of late middeleeuwen (VNR. 11).

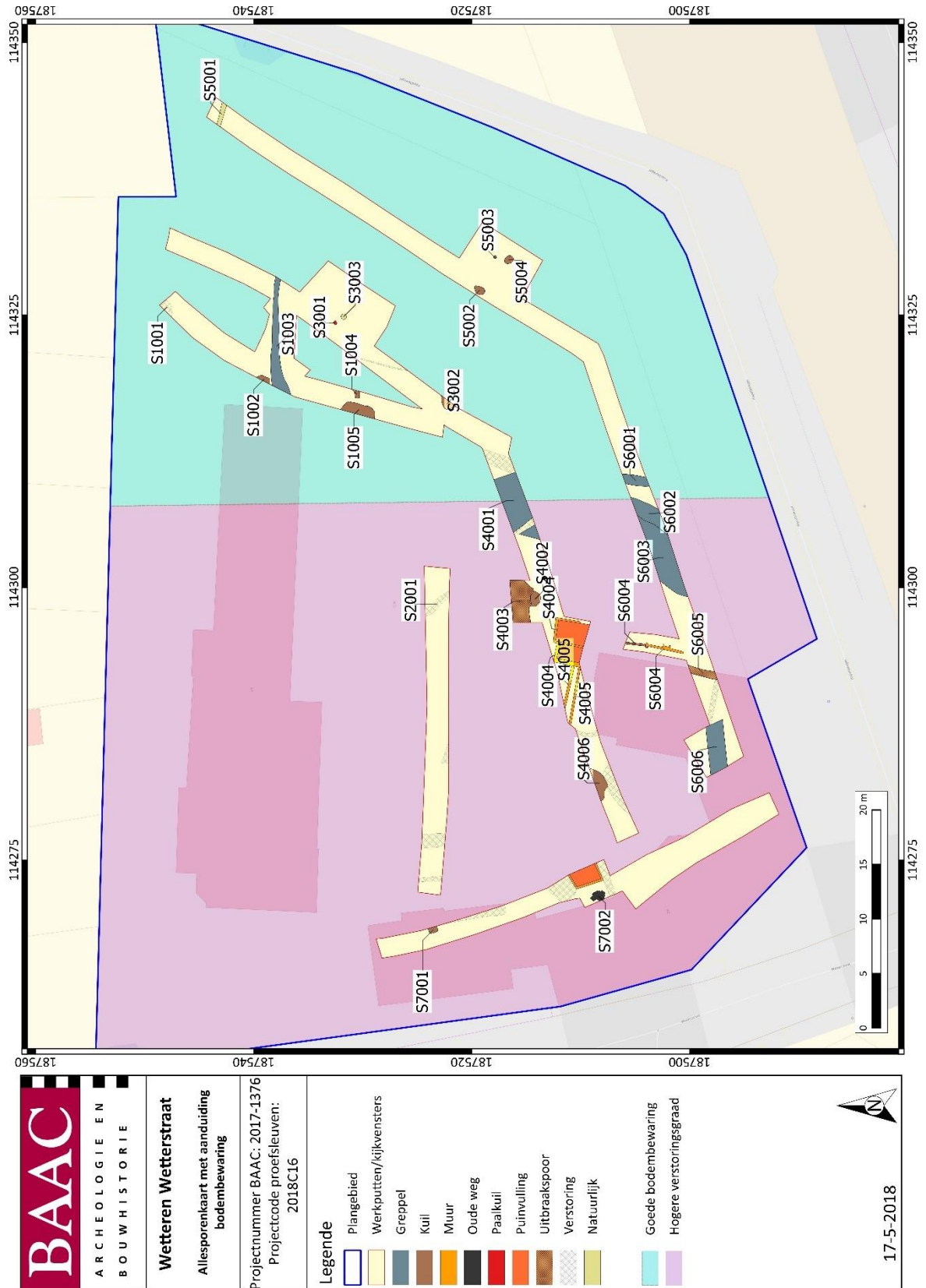
Ongeveer 1,5 meter ten oosten van greppel S6.002/6.003 bevindt zich een smallere greppel met een breedte van ongeveer 1 meter. Mogelijk behoort deze greppel (S6.001) eerder tot hetzelfde systeem

als greppel S3.001. Deze greppel werd niet waargenomen in werkput 4, waarschijnlijk door de aanwezigheid van een recente verstoring.

Ongeveer ter hoogte van perceelsgreppel S4.001/S6.003 kan een denkbeeldige scheidinglijn getrokken worden tussen de oostelijke zone en westelijke zone van het plangebied. Het gebied ten oosten van de greppel kent een betere bodembewaring dan de zone ten westen van de greppel waar de verstoringsgraad sterk toeneemt (Plan 13).

Foto 15: Vlakfoto werkput 6 met op de voorgrond de jongste opvulfase (S6.002) met daarachter de oudste opvulfase (S6.003) van de greppel. (© BAAC Vlaanderen)

Plan 13: Allesporenkaart met aanduiding van de bodembewaringstoestand (digitaal, 1:100, 17/05/2018).²³

²³ AGIV 2017b

Nieuwste tijd

Circa 5,5 m ten westen van greppel S6.002/S6.003 werd een restant van een muur aangesneden (S6.004). Aangezien de restanten door het verdiepen niet meer zichtbaar waren in het vlak, werd een kijkvenster aangelegd om de muur beter in kaart te brengen en tevens het verdere verloop beter te kunnen vastleggen. Ter hoogte van de proefsleuf zijn de onderste rijen met bakstenen nog intact. De bovenste rij bestaat uit oranje- en roodbruine bakstenen die allemaal kops geplaatst zijn. Meer naar het noorden is de conservering van de muur slechter en is er meer sprake van een uitbraakspoor (Foto 16).

In het profiel is te zien dat het eigenlijk om een muur gaat met een breedte van 1,5 steen (Foto 17). De fundering bestaat uit gebroken baksteenpuin met een dikte van ongeveer 30 cm. Op basis van de Atlas der Buurtwegen kunnen de muurrestanten gelinkt worden aan het Schollaertshof, dat bovendien reeds afgebeeld staat op de Ferrariskaart (1777) (Plan 14). De georeferentie van de Atlas der Buurtwegen is waarschijnlijk niet geheel juist; de kaart dient 4 m naar het oosten opgeschoven te worden.

Foto 16: Muurrestanten S6.004. Boven: muurwerk dat overgaat in een uitbraakspoor, onder: detail bakstenen. (© BAAC Vlaanderen)

Foto 17: Profiel van fundering en muur (S6.004). (© BAAC Vlaanderen)

Het gebouw, dat te relateren is aan S6.004, werd waarschijnlijk in 1924 gesloopt toen een nieuw kloostergebouw werd opgetrokken.²⁴ Volgens de historische kaarten zou de muur verder lopen naar het noorden en bijgevolg ook zichtbaar moeten zijn in werkput 2. In deze werkput werden echter geen uitbraaksporen aangetroffen. Dit heeft vermoedelijk te maken met het feit dat dit deel van het terrein genivelleerd werd. Na de afbraak van het voormalige gebouw werd deze zone van het plangebied waarschijnlijk afgetopt en de oostelijke zone werd waarschijnlijk opgehoogd om zo een egaal en vlak terrein te creëren.

Foto 18: Onderkant bakstenenfundering van uitbraakspoor S6.005. (© BAAC Vlaanderen)

Ca. 1 m naar het westen liep parallel aan muur S6.004 een lineair spoor bestaande uit gebroken baksteenpuin (S6.005) (Foto 18). Het gaat om de restanten van de bakstenenfundering van het

²⁴ STEENHOUDT & KREKELBERGH 2017c.

voorafgaande aan het proefsleuvenonderzoek gesloopte gebouw. Dit gebouw werd waarschijnlijk in 1924 gebouwd op de locatie van de voormalige *Schollaertshoeve*. Het funderingspoor valt perfect samen met de buitenste grens van het recentere gebouw (Plan 12).

In werkput 4 werden ook muurwerkrestanten aangesneden. De muren behoren tot een waterkelder die opgebouwd is uit baksteen en cementmortel (S4.004) (Foto 19). Aan de westelijke zijde bevindt zich een opening die de waterkelder verbindt met het aanpalende compartiment. De kelder is vrij recent aangezien bij het blootleggen van de muurresten een bierfles uit de 20ste eeuw opdook. Bovendien is het muurwerk recenter dan muur S6.004 in het kijkvenster.

Ten westen van de waterkelder lopen twee bakstenen muurtjes parallel aan elkaar (S4.005) (Foto 20). Ze staan in rechtstreekse verbinding met de kelder. De muurtjes zijn waarschijnlijk onderdeel van een gemetselde goot om (regen)water naar de kelder te voeren. De muurtjes lopen parallel aan de achtergevel van het gesloopte gebouw. Het is dus waarschijnlijk dat de waterkelder en de goot te relateren zijn aan het gebouw dat recent gesloopt werd.

Foto 19: Detailfoto bakstenen waterkelder S4.004. (© BAAC Vlaanderen)

Foto 20: Vlakkfoto gemetselde goot (S4.005) die naar de waterkelder loopt (S4.004). (© BAAC Vlaanderen)

In het midden van werkput 7 werden de restanten van een oude bestrating of weg blootgelegd (S7.002). Een klein stuk van deze weg was nog intact en bestond uit blauwe kasseien in natuursteen (Foto 21). Ook halverwege werkput 2 werden de restanten van een gelijkaardige oude bestrating aangesneden. Deze restanten waren echter in zeer slechte staat (uitgebroken en verrommeld) waardoor deze geen spoornummer kregen (zie bespreking profiel 2.1). Aangezien er ook restanten van deze bestrating werden aangetroffen bij de aanleg van het noordelijk deel van werkput 7, kan geconcludeerd worden dat de bestrating ouder is dan het huis dat op basis van de bouwstijl gedateerd is in de jaren '30 van de vorige eeuw.²⁵ Waarschijnlijk is de bestrating aangelegd in de tijd dat het klooster werd ingericht (circa 1916) of in de tijd dat er een nieuw kloostergebouw werd opgetrokken (1924).

Foto 21: Restanten oude bestrating bestaande uit kasseien (S7.002). (© BAAC Vlaanderen)

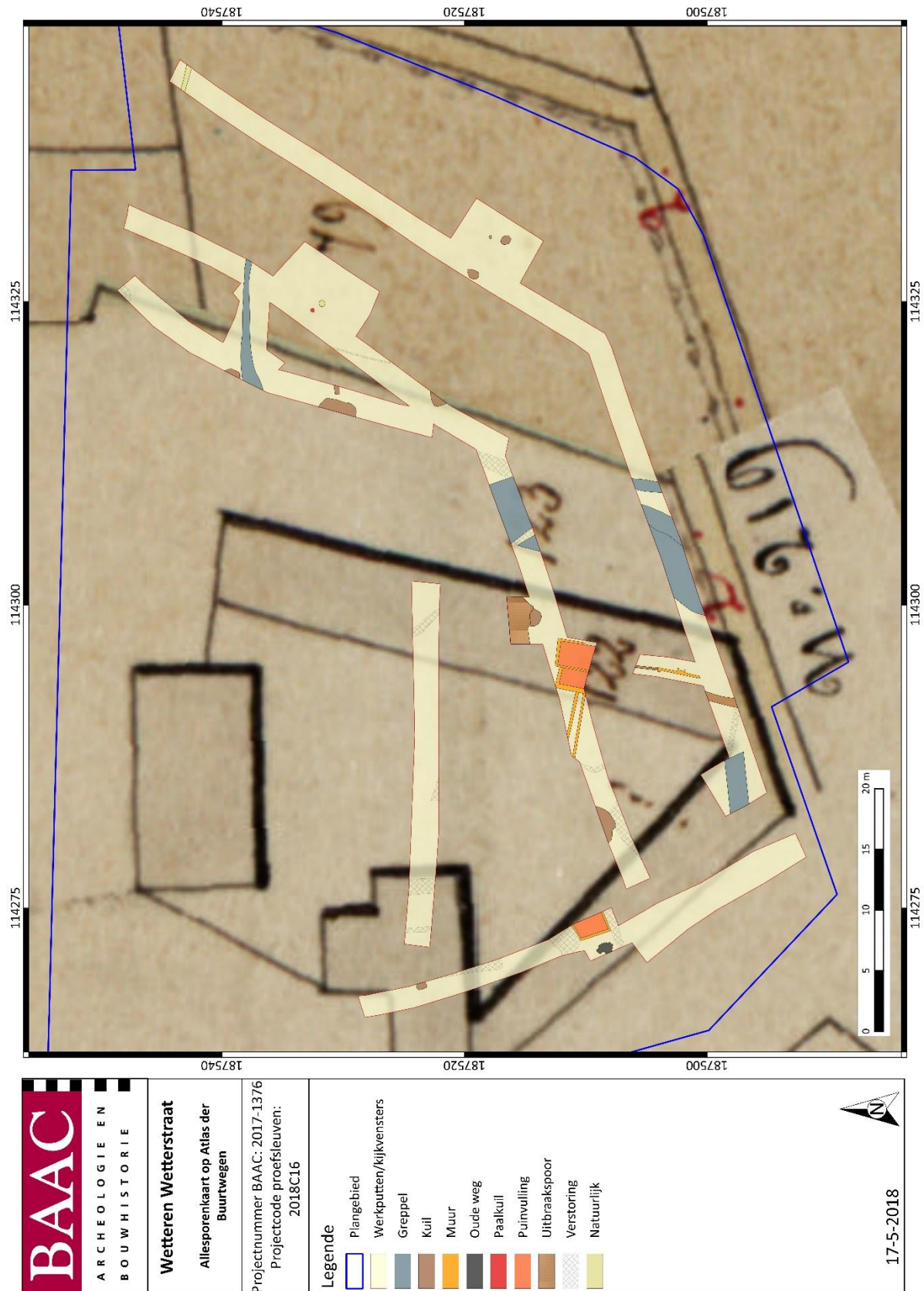
Tot slot werd in het noorden van werkput 7 een ovaalvormige kuil geregistreerd (S7.001). De vulling van de kuil was donkerbruin met baksteenbrokken. Dit spoor werd aangesneden onder het voormalige huis in jaren '30 bouwstijl langs de Wetterstraat.²⁶ Het vlak werd hier diep aangelegd omdat de funderingen van dit gebouw bijzonder diep waren (ongeveer 1 meter diep). Uit dit spoor werden enkele aardwerkfragmenten gerecupereerd die gedateerd kunnen worden in de 17de-18de eeuw (VNR. 13). Het zuiden van werkput 7 was diep verstoord, bijgevolg konden hier geen sporen gedocumenteerd worden. De verstoring was niet veroorzaakt door de recente afbraak, omdat er alleen bovengronds werd gesloopt (Foto 22). Waarschijnlijk zijn de verstoringen te relateren aan de sloop van het gebouw dat zichtbaar is op de Popp-kaart (1842-1879). Het is onduidelijk waarom de verstoring hier groter is dan waargenomen bij S6.004, waarbij geen diepe verstoringen zijn waargenomen. Mogelijk is een deel van het gebouw op een later moment gesloopt.

²⁵ STEENHOUDT & KREKELBERGH 2017c, 6.

²⁶ STEENHOUDT & KREKELBERGH 2017c

Foto 22: Terrein voorafgaande aan het proefsleuvenonderzoek. Let op de intacte vloeren.

Plan 14: Allesporenkaart op Atlas der Buurtwegen (digitaal, 1:90, 17/05/2018).²⁷

²⁷ GEOPUNT 2017

2.2.3 Assessment vondsten

Tabel 5: Aangetroffen vondstcategorieën.

Materiaalcategorie	Vondstnummers:	Specialist
Aardewerk	1 t/m 3, 5, 8 t/m 15	O. Van Remoorter
Bouwkeramiek	4, 6, 7	O. Van Remoorter
Metaal	12	R. Bakx

1. Methode en technieken van assessment

Het aardewerk en het bouwkeramiek is bekeken door Olivier Van Remoorter, specialist middeleeuws aardewerk. De metaalvondst is bekeken door Ron Bakx.

Per vondstnummer werden alle vondsten bekeken en ingevoerd in de assessmenttabel (zie bijlages). Er werd eerst gekeken naar de vondstcategorie, vervolgens naar de dominante deelcategorie, waarna de belangrijkste gegevens m.b.t. de scherven genoteerd werden (vorm, vormdetails, versiering, fragmentatie, verwerking). Er werd ook getracht een ruwe datering te geven aan het materiaal. Indien een verfijning van deze datering mogelijk bleek werd dit bij de opmerkingen toegevoegd.

2. Inventaris

Voor de inventaris wordt verwezen naar de assessmenttabel in de bijlages, waarin alle data per vondstnummer is verzameld. In Tabel 6 worden de belangrijkste gegevens weergegeven.

Het gros van het ingezamelde keramisch vondstmateriaal bestaat uit aardewerkvondsten (n=13), daarnaast zijn ook enkele fragmenten bouwkeramiek ingezameld (n=4). De bewaring van het materiaal is meestal zeer goed te noemen. Bij de meeste vondstnummers kunnen verschillende scherven geteld worden. Op basis van de diagnostische elementen en de aanwezige vormen kunnen voor de meeste sporen op deze manier een datering gegeven worden.

Het gros van het materiaal kan globaal tussen de volle en de late middeleeuwen gedateerd worden. Onder het volmiddeleeuws aardewerk is een kogelpotrand aanwezig die aangetroffen werd in de Ap2 (VNR. 3). Dit randtype is vooral tussen de 11de en 13de eeuw te dateren. Het laatmiddeleeuws aardewerk bestaat hoofdzakelijk uit lokaal vervaardigd aardewerk, bestaande uit gedraaid grijs en rood aardewerk. Ook hier werden enkele randfragmenten aangetroffen, waaronder een randfragment van een kruik in grijs aardewerk met bandvormige rand in spoor 6.006 (VNR. 15) en een zwaar beschadigd randfragment van een teil in grijs aardewerk uit de Ap2 (VNR. 1).

De overige fragmenten betreffen vooral wandfragmenten die enkel breed tussen de volle en late middeleeuwen kunnen gedateerd worden. Enkel halsfragment VNR. 9 kan mogelijk in de volle middeleeuwen gedateerd worden op basis van het eerder grover verschaald baksel.

Uit de nieuwe tijd dateren verschillende fragmenten in rood aardewerk, waaronder een randfragment van een teil (VNR. 5) en een papkom (VNR. 8), beiden aangetroffen in de Ap2. Uit S7.001 werden twee wandfragmenten en één rand van een voorraadpot in rood aardewerk verzameld. Dit materiaal kan enkel ruim tussen de 16de en de 19de eeuw gedateerd worden.

De metaalvondst (VNR. 12) betreft een koperen koker. De exacte functie van de koker is niet duidelijk. De onderzijde was dicht en aan de bovenzijde zijn meerdere gaten en enkele kleine klinknagels aanwezig, waarschijnlijk om de koperen koker aan leer te bevestigen. Mogelijk gaat het om een mespuntbeschermer.

Tabel 6: Inventaris vondsten.

VNR.	Werkput	Spoor	Vondstcategorie	Beschrijving	Datering
1	1	Ap2	AW	Randfragment teil (gedraaid grijs)	LME
2	1	1002	AW	Oor (roodbakkend)	17 ^e -19 ^e eeuw
3	1	Ap2	AW	Randfragment kogelpot	11 ^e -12 ^e eeuw
4	3	Ap2	BKER	Fragment tegel	LME-NT
5	3	Ap2	AW	Randfragment teil (roodbakkend)	16 ^e -19 ^e eeuw
6	3	3.001	BKER	Fragment verbrande leem	-
7	3	3.001	BKER	2 fragmenten verbrande leem	-
8	6	Ap2	AW	Randfragment papkom	16 ^e -17 ^e eeuw
9	5	Ap2	AW	Halsfragment (gedraaid grijs)	Volle ME
10	5	5.004	AW	Wandfragment (gedraaid grijs)	Volle - LME
11	6	6.003	AW	Wandfragment (gedraaid grijs)	Volle - LME
12	6	Ap2	MXX	Koker, mogelijk mespuntbeschermer	NT
13	7	7.001	AW	3 scherven (roodbakkend)	16 ^e -18 ^e eeuw
14	1	1.003	AW	Fragment lensbodem (kogelpunt)	
15	6	6.006	AW	Randfragment kruik	14 ^e -15 ^e eeuw

3. Potentieel op kenniswinst

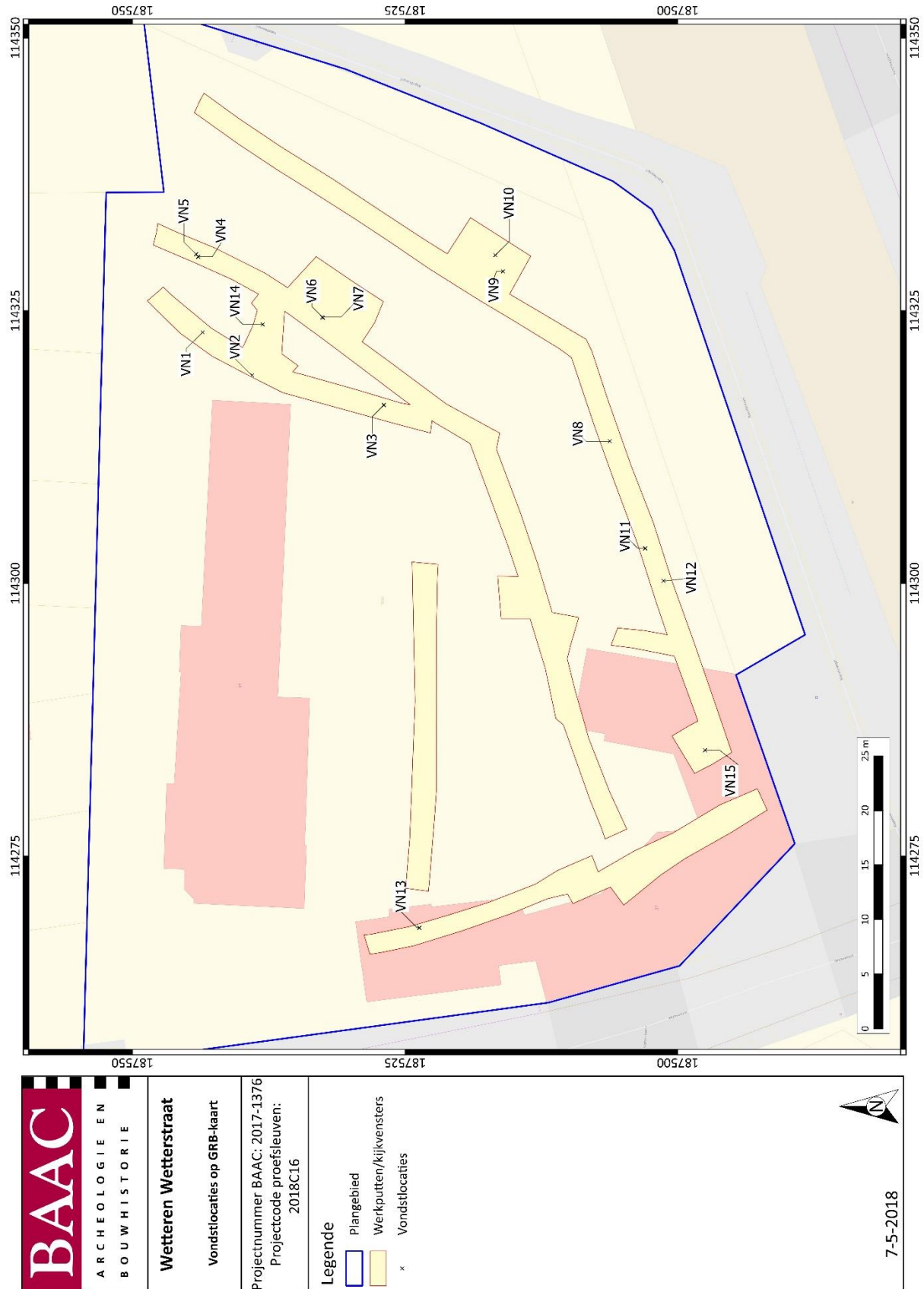
Op basis van het assessment op het aardewerk hebben de meeste vondsten hun informatiewaarde reeds behaald.

Het materiaal is vaak vrij gefragmenteerd en te weinig talrijk aanwezig om verregaande uitspraken te doen. De meeste vondsten kunnen enkel gebruikt worden om de sporen te dateren en een beperkt inzicht te geven in de materiële cultuur van de volle middeleeuwen tot de nieuwe tijd. Grote afvalcontexten werden niet aangetroffen. Verder onderzoek is bijgevolg niet noodzakelijk.

Het potentieel op kenniswinst van de metalen vondst is ook gering, aangezien de vondst uit een laag komt (Ap2), waardoor de vondst niet nauwkeurig gedateerd kan worden.

4. Conservatie en behandeling

Er zijn geen aardewerkvondsten gedaan die verdere conservatie of behandeling nodig hebben. De metaalvondst wordt niet voorgesteld voor conservatie, aangezien het potentieel van kenniswinst van de vondst gering is.

Plan 15: Vondstlocatie op GRB-kaart (digitaal, 1:100, 07/05/2018).²⁸

²⁸ AGIV 2017b

2.2.4 Assessment stalen

Er werden tijdens het proefsleuvenonderzoek geen stalen genomen.

2.2.5 Conservatieassessment

De metaalvondst is stabiel en vertoont geen actieve corrosie. Conservatie van het voorwerp wordt niet voorgesteld.

2.3 Synthese onderzoeksresultaten

2.3.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn er in het oostelijk deel van het plangebied sporen aangetroffen, die in de volle of late middeleeuwen gedateerd kunnen worden. Het gaat om een greppel, enkele ondiepe kuilen en een paalkuil. Een losse vondst, die in het oostelijk van het plangebied werd aangetroffen in de Ap2, kan nauwkeurig gedateerd worden omdat het een randscherf betreft. De randscherf is afkomstig van een kogelpot, die te dateren is in de 11de – 12de eeuw. In de greppel werd met de metaaldetector een lensbodemfragment van mogelijk een kogelpot aangetroffen. Het vermoeden bestaat dat de aangetroffen sporen in de volle middeleeuwen te dateren zijn. Het is echter niet uitgesloten dat ze in de late middeleeuwen te dateren zijn.

De sporen kunnen waarschijnlijk gerelateerd worden aan een randzone van een nederzetting, aangezien er geen sporenconcentraties werden waargenomen. De aangetroffen paalkuil is eerder te klein en te ondiep om toe te schrijven aan een dragende constructie van een hoofdgebouw, vooral gezien de bewaring van de bodem er als goed wordt omschreven. Mogelijk situeerde de nederzetting zich op het hoger gelegen deel, wat in de loop der tijd werd afgetopt. Deze aftopping vond waarschijnlijk plaats bij de bouw en/of tijdens een verbouwingsfase van de *'Schollaertshof'*.

Twee greppels kunnen op basis van het vondstmateriaal toegewezen worden aan een laat-middeleeuwse fase. Het gaat om een west-oost georiënteerde greppel (S6.006) die oorspronkelijk ongeveer 4 meter breed moet geweest zijn. In de greppel is een randscherf van een kan in grijsgedraaid aardewerk aangetroffen die in de 14de -15de eeuw gedateerd kan worden. Een andere greppel waarin een scherf grijsgedraaid aardewerk uit de middeleeuwen is aangetroffen is S6.003. De oudste fase van deze ZZW-NNO georiënteerde greppel was oorspronkelijk ongeveer 7 meter breed. Opgemerkt dient te worden dat de datering op slechts twee scherven gebaseerd is, wat de toewijzing tot de late middeleeuwen niet geheel betrouwbaar maakt.

De greppels kunnen geïnterpreteerd worden als perceelsgrenzen. De brede ZZW-NNO georiënteerde greppel blijft nog lang een belangrijke rol spelen. De perceelsgrens is nog duidelijk zichtbaar op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) en de Poppkaart (1842-1879). Tijdens de proefsleuven is de jonge fase van de perceelsgreppel ook waargenomen. De breedte bedraagt in de nieuwe tijd nog slechts 1,7 meter. Greppel S6.003 verliest in de loop van de tijd zijn functie, aangezien de greppel zich situeert onder de voormalige bebouwing van het *'Schollaertshof'*.

Afgezien van de greppels zijn er geen sporen aangetroffen die in de late middeleeuwen te plaatsen zijn. Verder dient opgemerkt te worden dat het vondstmateriaal dat aan de late middeleeuwen toegeschreven kan worden, ook zeer gering is. Er zijn dus geen aanwijzingen dat er op de locatie van het plangebied een laatmiddeleeuws erf aanwezig was. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat de kennis over laatmiddeleeuwse erven nog gering is, zeker in de provincie Oost-Vlaanderen, waardoor het niet geheel duidelijk is hoe dergelijke erven zich archeologische manifesteren. Wel wordt vermoed dat grotere aantallen vondstmateriaal aanwezig zouden moeten zijn, zowel in de vulling van greppels

als bij de aanleg van het vlak.²⁹ Indien er een laat-middeleeuws erf aanwezig was, dan is het waarschijnlijker dat deze aanwezig was ter hoogte van de kruising van de Wetterstraat met de Moeregem. Zo werd te Deinze-Filliersdreef een laat-middeleeuws erf aangetroffen ter hoogte van de kruising van twee wegen.³⁰

Van de oudere fase van de '*Schollaertshof*' is een deel van het fundament en de onderste resten van de muur aangetroffen. Het gaat om een fundering bestaande uit gebroken puin en een muur met een breedte van 1,5 steen. De muur is zeer waarschijnlijk toe te schrijven aan het gebouw dat zichtbaar is op de Ferrariskaart (1777). De oriëntatie van de muur komt overeen met de weergave van het gebouw op de Ferrariskaart. Het fundament is niet aangetroffen in werkput 2, gelegen voor het kloostergebouw, waar deze op basis van de historische kaarten wel verwacht zou worden. Waarschijnlijk is dit deel bij de verbouwing en uitbreiding van het kloostercomplex in 1924 afgetopt. Andere delen van de 18de-eeuwse bebouwing zijn niet aangetroffen, wegens diepe verstoringen, die waarschijnlijk veroorzaakt zijn door de bouwwerkzaamheden in 1924.

2.3.2 De onderzoeksresultaten in een ruimer archeologisch, historisch en cultureel kader

De eerste vermelding van Wetteren is te dateren in het jaar 980, maar er zijn duidelijke aanwijzingen dat de bewoning in de regio ouder is. De plaatsnaam Moeregem, wat zoveel wil zeggen als 'woning van de lieden van Mauro', wijst op een Germaanse nederzetting in de buurt van het plangebied. De naam komt nu voor als een straatnaam van twee straten die zich iets ten zuiden van het plangebied bevinden. Voor de aanleg van de spoorlijn, ging het om één straat, die in verbinding stond met de Wetterstraat.

In 1834 werd tijdens verbouwingswerken aan de Schelde een vermoedelijk vroegmiddeleeuwse begraafing aangesneden. Naast enkele beenderen werden stukken van een zwaard, een glazen drinkbeker met een zilveren munt en een blauwachtige stenen kruik verzameld (CAI 31663). Deze locatie situeert zich ongeveer 750 meter ten noordoosten van het plangebied. Te Massemen, een dorp op ongeveer 2 km ten zuiden van het plangebied gelegen, zijn potten uit de Merovingische periode aangetroffen. Deze vondsten wijzen op de aanwezigheid van een grafveld.³¹

Er zijn geen vondsten aangetroffen die kunnen worden toegeschreven aan de vroege middeleeuwen. De oudste aangetroffen vondst is te dateren in de 11de – 12de eeuw. Er zijn dus aanwijzingen voor bewoning in (de buurt van) het plangebied gedurende de volle middeleeuwen.

In de omgeving zijn geen archeologische waarnemingen gedaan uit de volle middeleeuwen. De kennis van de regio in de late middeleeuwen is ook gering. Op basis van historische kaarten zijn wel enkele site met walgrachten gekend die mogelijk hun oorsprong hebben in de late middeleeuwen. Deze situeren zich alle in de ruime omgeving van het plangebied. Het dichtstbijzijnde gekende middeleeuwse gebouw betreft een watermolen (Terlindenmolen), waarvan de oudste vermelding dateert in 1474. Het gebouw situeerde zich over de Molenbeek, ongeveer 750 meter ten oosten van het plangebied.³²

De eerste gedetailleerde historische bron van het plangebied betreft de Ferrariskaart, die te dateren is op het eind van de 18^e eeuw. Op de kaart is een U-vormig gebouw weergegeven. Tijdens het proefsleuvenonderzoek is een klein deel van dit gebouw teruggevonden in de vorm van een fundament. De andere resten van het gebouw zijn waarschijnlijk vrijwel geheel verdwenen tijdens herbouw van het complex in 1924. Er zijn tijdens het proefsleuvenonderzoek geen aanwijzingen

²⁹ Verspay 2007 en recent ook vastgesteld te Zele-Wijnveld (Dyselinck 2018).

³⁰ Bakx in prep.

³¹ Callebaut 1979.

³² <http://www.molenechos.org/verdwenen/molen.php?nummer=5218>

gevonden voor de aanwezigheid van een voorganger van het gebouw dat is weergegeven op de Ferrariskaart.

2.3.3 Verklaring ontbreken archeologische ensemble

Er is tijdens het proefsleuvenonderzoek een archeologische ensemble aangetroffen. De bewaring is echter op een groot deel van het terrein erg slecht door de bouwactiviteiten in de 20ste eeuw.

2.3.4 Confrontatie resultaten eerder vooronderzoek

2.3.4.1 Aardkundige bevindingen

In geomorfologisch opzicht bevindt het plangebied zich in de Vlaamse Vallei.³³ Op de Quartairgeologische kaart 1/50.000 wordt het Quartair profiel binnen het plangebied omschreven als type HF. Dit zijn diachrone zandige en lemige hellingssedimenten. Ze zijn door afspoeling of massabeweging en onder normale of periglaciaire opstandigheden langs zwakke hellingen verplaatst. Onder de hellsingsafzettingen bevinden zich fluviatiele afzettingen uit het Weichseliaan.

Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het noordelijk deel (2/3) van het projectgebied gekarteerd als een droge, lemige zandbodem met een sterk gevlekte of verbrokkelde textuur B-horizont (Sbc). Het zuidelijk deel wordt gekenmerkt door een droge, lichte zandleembodem met een sterk gevlekte of verbrokkelde textuur B-horizont.

In het kader van de archeologienota werden vier landschappelijke boringen gezet. In geen van de boringen werd een verbrokkelde textuur-B-horizont aangetroffen. In boring 1 werd een vergraven bodem (OT-grond) waargenomen. In boring 2 werd een dikke vermoedelijke Bw-horizont of een Aa bodem als gevolg van intensieve grondbewerking waargenomen. In boring 3 werd vermoedelijk een archeologisch spoor aangeboord. In boring 4 werd de Cg-horizont al aangetroffen op een diepte van slechts 34 cm.

Het proefsleuvenonderzoek zorgde voor een beter zicht op de bodemopbouw van het plangebied. In het centrale deel van het plangebied, waar boring 4 werd gezet, situeerde de Cg-horizont inderdaad erg ondiep. Op de zuidelijk gelegen delen, ter hoogte van boring 2, was onder de recente bouwvoor een bruine horizont aanwezig. Op basis van vondsten die in deze horizont werden aangetroffen, kan gesteld worden dat het zeer waarschijnlijk om een oude akkerlaag gaat (Ap2). De bodem kan in dit deel dus gedefinieerd worden als een Scm-bodem: een *matig droge lemig-zandbodem met een diepe antropogene humus-A-horizont*.

In het oostelijk deel van het plangebied werd tijdens het proefsleuvenonderzoek een complexer beeld ontdekt. In dit deel van het plangebied was de bodem intacter dan verwacht. Onder de dikke humeuze bovengrond (50-80 cm) was nog een AE-horizont aanwezig, met daaronder nog (lokaal) een duidelijke kleinspoelingshorizont (Btg-horizont). Op een dieper niveau bevond zich evenwel een begraven, humeuze en lichtgrijs gevlekte laag, die geïnterpreteerd werd als een potentiële begraven AE-horizont. Aangezien deze horizont binnen de Pleistocene afzettingen zit, zou het in dit geval gaan om een begraven paleosol.

2.3.4.2 Historisch archeologisch en cultureel kader

In de archeologienota werd een archeologische verwachting voor het plangebied opgesteld. Op basis van de landschappelijke ligging van het plangebied in de omgeving van de Schelde en aan het begin van een beekdalvallei werd de kans middelhoog ingeschat. Op basis van de landschappelijke boringen

³³ Voor een uitgebreide beschrijving zie de archeologienota van de bureaustudie door BAAC Vlaanderen.

werd geconcludeerd dat de bodem te veel verstoord werd door latere activiteiten, waardoor de kans op het aantreffen van intacte steentijdsites werd aangepast naar laag.

Ook voor metaaltijden en de Romeinse periode werd op basis van de landschappelijke ligging van het plangebied en gekende vindplaatsen middelhoog ingeschat. Zo zijn bij baggerwerken in de Schelde verschillende vondsten uit de late bronstijd aangetroffen. Op de hoger gelegen gronden in de buurt van de Schelde zijn verschillende urnenvelden gekend (Massemolen - CAI ID31662). Voor de Romeinse periode werden reeds verschillende archeologische waarnemingen gedaan in de ruime omgeving van het projectgebied. Het onderzoek in de Sigmacluster Kalkense Meersen heeft aangetoond dat men in de Romeinse periode reeds de natte gebieden langs de Schelde ging exploiteren.³⁴

Voor de middeleeuwen en nieuwe tijd werd een hoge verwachting opgesteld. Dit omdat de aanwezigheid van het Schollaertshof op de Ferrariskaart doet vermoeden dat er een oudere voorganger of kern moet geweest zijn.

Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek kan gesteld worden dat alleen de hoge verwachting voor de middeleeuwen en nieuwe tijd is ingelost. Er werden enkele sporen aangetroffen die op basis van een aantal aardewerkvondsten waarschijnlijk in de volle middeleeuwen te dateren zijn. Een aantal greppels kunnen worden toegewezen aan de late middeleeuwen. Verder werden de restanten van het Schollaertshof waargenomen. Er zijn echter geen aanwijzingen voor een voorganger ouder dan de 18^e eeuw.

Er zijn geen aanwijzingen aangetroffen dat het plangebied tijdens de prehistorie, Romeinse periode en vroege middeleeuwen bezocht of gebruikt werd door mensen.

2.3.5 Verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed

Het proefsleuvenonderzoek heeft aangetoond dat er archeologische sporen uit de middeleeuwen aanwezig zijn op het plangebied. Een deel van deze sporen is waarschijnlijk te dateren in de volle middeleeuwen. Een tweetal greppels zijn waarschijnlijk te dateren in de late middeleeuwen. Het gaat echter om sporen die eerder te relateren zijn aan activiteiten in de randzone van een nederzetting. Er zijn geen aanwijzingen dat er een kern van een middeleeuws erf is aangesneden in de proefsleuven. Het is wel mogelijk dat er een volmiddeleeuws erf aanwezig was op het centrale deel van het plangebied, maar dat deze sporen volledig zijn vergraven tijdens de bouw van het kloostercomplex. In deze centrale zone, die oorspronkelijk hoger gelegen was, is een A-C overgang aanwezig.

Van de bebouwing, die staat weergegeven op de Ferrariskaart (1777), is tijdens het proefsleuvenonderzoek slecht één muur aangetroffen. Het gaat om een muur met een dikte van 1,5 steen met daaronder een puinfundering met een dikte van ongeveer 30 cm. De overige archeologische resten van het gebouw zijn zeer waarschijnlijk grotendeels opgeruimd tijdens nieuwbouw van het complex in 1924. Er zijn geen aanwijzingen aangetroffen voor een oudere voorganger op de locatie.

Samenvattend kan gesteld worden dat het archeologisch erfgoed dat aanwezig was op het plangebied, grotendeels verstoord werd tijdens de bouw en de verbouwingen van het kloostercomplex. De ensemblewaarde van het nu nog aanwezige is te klein om verder archeologisch onderzoek te verantwoorden.

³⁴ BOGEMANS e.a 2008.

2.3.6 Onderzoeksvragen: Antwoorden³⁵

- *Zijn er archeologische sites aanwezig binnen het onderzoeksterrein?*

Er zijn twee archeologische sites aanwezig binnen het onderzoeksterrein.

- *Wat is de aard van deze sites? Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?*

Het gaat om sporen (greppel, kuilen, paalkuil) die gerelateerd kunnen worden aan een nederzetting die te dateren is in de volle en late middeleeuwen. Een andere archeologische site betreft de resten van het 'Schollaertshof'. Deze resten zijn te dateren in de 18de eeuw.

- *Wat is de bewaringstoestand van deze sites? Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?*

De sporen die te relateren zijn aan een nederzetting uit de volle en late middeleeuwen zijn in het oostelijk deel van het plangebied goed bewaard. In het westelijk deel van het plangebied is de bewaringstoestand zeer slecht als gevolg van de bouw en de verbouwingen van het 'Schollaertshof'.

De oudste resten (18de eeuw) van het 'Schollaertshof' zijn zeer slecht bewaard door de herbouw van het complex in 1924 en de daaropvolgende verbouwingen.

- *Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?*

Er is slechts één paalspoor aangetroffen. Rondom dit spoor is een kijkvenster aangelegd. Er werden in dit kijkvenster echter geen andere paalsporen waargenomen. Geconcludeerd kan worden dat het paalspoor geen deel uitmaakt van een structuur. De geringe afmeting en diepte van het paalspoor wijzen ook in deze richting.

De sporen van de verschillende fasen van het 'Schollaertshof' kunnen ook gezien worden als een structuur. Meerdere sporen zijn toe te schrijven aan deze structuur.

- *Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?*

De middeleeuwse vindplaats kan op basis van een aantal scherven gedateerd worden in de volle en late middeleeuwen. De vondsten die te dateren zijn in de volle middeleeuwen zijn alleen aangetroffen in het oostelijk deel van het plangebied. Het is aannemelijk dat de nederzetting waartoe de aangetroffen sporen behoren zich uitstreckte over een veel groter gebied. Door de slechte bodembewaring in het westelijk deel van het plangebied was het niet mogelijk om een ruimtelijke afbakening te maken. Het is aannemelijk dat de aangetroffen sporen te relateren zijn aan een randzone van een nederzetting. Zeker gezien de locatie ook minder geschikt is voor bewoning, wegens de nattere omstandigheden.

De 'Schollaertshof' is van oorsprong een boerenhoeve van de familie Schollaert. De hoeve staat afgebeeld op de Ferrariskaart (1777). Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn er geen aanwijzingen gevonden voor een fase die ouder is dan de 18de eeuw. In 1924 werd in opdracht van de zusters van Sint-Vincentius a Paulo een nieuw kloostergebouw opgetrokken. In 1955 behoorde de site toe aan de congregatie apostolinnen van Sint-Jozef die het rustoord uitbreidde tot 24 bedden. Toen het rustoord

³⁵ De volgorde van de onderzoeksvragen is lichtjes gewijzigd. Enkele onderzoeksvragen zijn ook samengevoegd.

niet meer voldeed aan de voorschriften werden de residenten naar elders overgebracht en werd de site ingericht als cultuurhuis.³⁶

- *Wat is de waarde van deze sites?*

De aangetroffen sporen uit de volle en late middeleeuwen hebben wel een zekere waarde. Echter doordat de sporen geen deel uitmaken van de kern van de nederzetting (boerenerven), maar eerder als randfenomenen van de nederzetting beschouwd moeten worden, is de waarde gering. Verder is de zone met een goed bewaarde bodem ongeveer 1.600 m² groot. Hiervan is reeds 344 m² (21,5 %) geprospecteerd. De verwachting is, als er ooit een erf aanwezig was op het plangebied, deze zich situeerde op de iets hogere en drogere gronden. Deze locatie is grotendeels verstoord. De ensemblewaarde van deze archeologische site is dus gering, waardoor de kosten van een archeologisch opgraving niet opwegen tegen de te behalen kenniswinst.

De resten van het '*Schollaertshof*' hebben weinig waarde, aangezien de restanten van de oudste fase (18^e eeuw) grotendeels zijn verdwenen door de latere bouwactiviteiten (1924, jaren '30). Bovendien zijn er reeds kaarten van het complex (Ferrariskaart en Atlas der Buurtwegen). Er zijn bovendien geen aanwijzingen voor een mogelijke voorganger.

- *Wat is de relatie tussen deze sites en het landschap? Wat is de relatie tussen de bodem, de archeologische sporen en de landschappelijke context?*

De bodem in het westelijke deel van plangebied is grotendeels verstoord door de bouw en de verbouwingen van het '*Schollaertshof*'. Dit is waarschijnlijk de reden dat hier weinig oude sporen zijn aangetroffen. Het oostelijke deel van het plangebied heeft een goed bewaarde bodem, waardoor hier meer sporen zijn aangetroffen. Het gaat om een greppel, een paalkuil en enkele ondiepe kuiltjes. Deze zone was veel natter dan de westelijke zone, omdat deze zone zich dicht bij een beekdal situeert. Bij de westelijke zone is er sprake van een Scm-bodem: een *matig droge lemig-zandbodem met een diepe antropogene humus-A-horizont*.

De '*Schollaertshof*' situeert zich langs de Wetterstraat. Waarschijnlijk heeft deze straat een belangrijke rol gespeeld in de locatiekeuze van de boerenhoeve. Als er een oudere voorganger van de hoeve was, waarvoor geen aanwijzingen zijn aangetroffen, is het aannemelijk dat deze zich meer situeerde bij de kruising van de Wetterstraat met de Moeregem. Hier loopt nu de spoorlijn.

- *Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?*

Niet van toepassing.

- *Waar kan geopteerd worden voor behoud in situ?*

Niet van toepassing.

- *Wat is de impact van de geplande werken op het archeologische erfgoed?*

De geplande werken hebben een zeer grote impact op het archeologisch erfgoed. Onder de bouwblokken komt een kelder, waarvan de voorziene uitgraving 3,56 m onder het maaiveld zal bedragen.

Specifieke vraagstelling betreffende de impact van de geplande bodemingrepen:

³⁶ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/85130>

- *Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?*

Niet van toepassing aangezien er geen waardevolle archeologische vindplaatsen aanwezig zijn.

- *Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?*

De specifieke onderzoeksvragen met betrekking tot de impact van de geplande bodemingrepen en de motivatie en bepaling voor verder archeologisch onderzoek zijn niet van toepassing gezien er geen waardevolle archeologische vindplaatsen aanwezig zijn. Verder archeologisch onderzoek wordt niet geadviseerd.

2.4 Besluit

2.4.1 Potentieel op kennisvermeerdering

De aangetroffen sporen uit de volle en late middeleeuwen hebben wel een zekere waarde. Echter doordat de sporen geen deel uitmaken van de kern van de nederzetting (bestaande uit boerenerven), maar eerder als randfenomenen van de nederzetting beschouwd moeten worden, is de waarde gering. Verder is de zone met een goed bewaarde bodem ongeveer 1.600 m² groot. Hiervan is reeds 344 m² (21,5 %) geprospecteerd. De verwachting is, als er ooit een erf aanwezig was op het plangebied, deze situeerde op de iets hogere en drogere gronden. Deze locatie is grotendeels verstoord. De ensemblewaarde van deze archeologische site is dus gering, waardoor de kosten van een archeologisch opgraving niet opwegen tegen de te behalen kennisvermeerdering.

De resten van het '*Schollaertshof*' hebben weinig waarde, aangezien de restanten van de oudste fase (18^e eeuw) grotendeels zijn verdwenen door de latere bouwactiviteiten (1924, jaren '30). Bovendien zijn er reeds kaarten van het complex (Ferrariskaart en Atlas der Buurtwegen). Er zijn bovendien geen aanwijzingen voor een mogelijke voorganger.

2.4.2 Volledigheid van het vooronderzoek

Het vooronderzoek kan als afgerond beschouwd worden. Op basis van het proefsleuvenonderzoek is er genoeg informatie om te kunnen stellen dat er archeologische sites aanwezig zijn. Er is voldoende informatie om het potentieel op kennisvermeerdering te waarderen. BAAC Vlaanderen is van mening dat er geen potentieel op kennisvermeerdering is. Er zijn een drietal redenen voor deze conclusie:

- De aangetroffen middeleeuwse sporen maken geen deel uit van de kern van een nederzetting. Aangezien de bodem op het westelijk deel van het plangebied grotendeels verstoord is, is de kans groot dat de kern van de nederzetting reeds verstoord is, waardoor de sporen niet in een ruimere context geplaatst kunnen worden.
- De zone met een goed bewaarde bodem is slechts 1.600 m² groot. Hiervan is reeds 344 m² (21,5 %) geprospecteerd. De sporendensiteit is laag in deze zone.
- De resten van het '*Schollaertshof*' hebben weinig waarde, aangezien de restanten van de oudste fase (18^e eeuw) grotendeels zijn verdwenen door de latere bouwactiviteiten (1924, jaren '30).

3 Samenvatting

Naar aanleiding van een stedenbouwkundige vergunning heeft BAAC Vlaanderen bvba in maart 2017 een archeologienota (ID2570) opgemaakt. Deze bestond uit een bureau- en een landschappelijk bodemonderzoek. In het bijhorende Programma van Maatregelen werd een archeologische prospectie met ingreep in de bodem onder de vorm van een proefsleuvenonderzoek geadviseerd op het deel van het terrein dat door de geplande werken verstoord zal worden. Dit proefsleuvenonderzoek kon pas worden uitgevoerd na het de bovengrondse sloop van een deel van de bebouwing en het kappen van de bomen die voor het bouwproject verwijderd zouden worden.

De doelstelling van het vooronderzoek is het vaststellen van de aanwezigheid van een archeologische site en de karakteristieken en bewaringstoestand van deze site, alsook een analyse van de relatie met het landschap, de waarde en de impact van de geplande werken. Om deze doelstelling te bereiken zijn in de archeologienota verschillende algemene vragen opgenomen, maar ook vragen die betrekking hebben op een eventueel vervolgonderzoek.

Het proefsleuvenonderzoek werd uitgevoerd op 2 mei 2018. Er werden zeven proefsleuven aangelegd. Dit werd uitgebreid met zeven kijkvensters waardoor ca. 13% van het onderzoeksgebied onderzocht werd. De sporen kunnen toegewezen worden aan twee sites. Het gaat om sporen (greppel, kuilen, paalkuil) die gerelateerd kunnen worden aan een nederzetting die te dateren is in de volle en late middeleeuwen. Een andere archeologische site betreft de resten van het '*Schollaertshof*'. Deze resten zijn te dateren in de 18de eeuw.

De middeleeuwse sporen zijn voornamelijk aangetroffen in het oostelijk deel van het plangebied, waar de bodembewaring goed is. Doordat de middeleeuwse sporen geen deel uitmaken van de kern van een nederzetting (bestaande uit boeren erven), maar eerder als randfenomenen van de nederzetting beschouwd moeten worden, is de waarde gering. Verder is de zone met een goed bewaarde bodem ongeveer 1.600 m² groot. Hiervan is reeds 344 m² (21,5 %) geprospecteerd. De verwachting is, als er ooit een erf aanwezig was op het plangebied, deze situeerde op de iets hogere en drogere gronden. Deze zijn aanwezig op het westelijk deel van het plangebied, maar op dit deel van het plangebied is de bodem grotendeels verstoord door de verschillende bouwfasen van het '*Schollaertshof*'. De ensemblewaarde van deze archeologische site is dus gering, waardoor de kosten van een archeologisch opgraving niet opwegen tegen de te behalen kennisvermeerdering.

De resten van het '*Schollaertshof*' hebben weinig waarde, aangezien de restanten van de oudste fase (18^e eeuw) grotendeels zijn verdwenen door de latere bouwactiviteiten (1924, jaren '30). Bovendien zijn er reeds kaarten van het complex (Ferrariskaart en Atlas der Buurtwegen). Er zijn bovendien geen aanwijzingen voor een mogelijke voorganger.

Er wordt dan ook geen archeologisch vervolgonderzoek geadviseerd.

4 Lijst met foto's

Foto 1: Zicht op de noordoostelijke zone (boven) en noordwestelijke zone (onder) van het plangebied met op de achtergrond het voormalige kloostergebouw (© BAAC Vlaanderen).	10
Foto 2: Zicht op de oostelijke zone (boven) en zuidelijke zone (onder) van het plangebied (© BAAC Vlaanderen).	11
Foto 3: Deel van het voormalige kloostergebouw in het noorden van het plangebied dat behouden en gerenoveerd zal worden (© BAAC Vlaanderen).	11
Foto 4: Opmeten sleuven en sporen met GPS (boven) en aanleg sleuf met kraan op rupsbanden (onder) (© BAAC Vlaanderen).	14
Foto 5: Aanleg sleuf met kraan op rupsbanden (© BAAC Vlaanderen)	15
Foto 6: Detailfoto werkput 7 waarbij het vlak onder water loopt met rechts de regenwaterafvoerbuis. (© BAAC Vlaanderen)	16
Foto 7: Werkput 2, profiel 1.	20
Foto 8: Werkput 4, profiel 1.	20
Foto 9: Referentieprofiel 3.2.	21
Foto 10: Referentieprofiel 5.3.	22
Foto 11: Detailfoto van greppel S1.003 in het kijkvenster tussen WP1 en WP3 (© BAAC Vlaanderen)	30
Foto 12: Detailfoto (boven) en coupefoto (onder) van paalkuil S3.001 (© BAAC Vlaanderen)	30
Foto 13: Coupefoto van kuil S5.004 met verbrande leembrokken. (© BAAC Vlaanderen)	30
Foto 14: Coupefoto greppel S6.006. (© BAAC Vlaanderen)	31
Foto 15: Vlakfoto werkput 6 met op de voorgrond de jongste opvulfase (S6.002) met daarachter de oudste opvulfase (S6.003) van de greppel. (© BAAC Vlaanderen)	32
Foto 16: Muurrestanten S6.004. Boven: muurwerk dat overgaat in een uitbraakspoor, onder: detail bakstenen. (© BAAC Vlaanderen)	34
Foto 17: Profiel van fundering en muur (S6.004). (© BAAC Vlaanderen)	35
Foto 18: Onderkant bakstenenfundering van uitbraakspoor S6.005. (© BAAC Vlaanderen)	35
Foto 19: Detailfoto bakstenen waterkelder S4.004. (© BAAC Vlaanderen)	36
Foto 20: Vlakfoto gemetselde goot (S4.005) die naar de waterkelder loopt (S4.004). (© BAAC Vlaanderen)	36
Foto 21: Restanten oude bestrating bestaande uit kasseien (S7.002). (© BAAC Vlaanderen)	37
Foto 22: Terrein voorafgaande aan het proefsleuvenonderzoek. Let op de intacte vloeren.	38

5 Lijst met tabellen

Tabel 1: Beschrijving referentieprofiel 3.2.	21
Tabel 2: Beschrijving referentieprofiel 5.3.	22
Tabel 3: Legende beschrijving referentieprofielen.	23
Tabel 4: Sporentabel	29
Tabel 5: Aangetroffen vondstcategorieën.	40
Tabel 6: Inventaris vondsten.	41

6 Lijst met plannen

Plan 1: Plangebied op topografische kaart (digitaal, 1:4500, 03/05/2018).	2
Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB) (digitaal, 1:400, 03/05/2018).	3
Plan 3: Plangebied en gekende verstoringen op meest recente orthofoto (digitaal, 1:350, 03/05/2018).	4
Plan 4: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op orthofoto.	8
Plan 5: Doorsnede van de toekomstige inplanting.	9
Plan 6: Voorstel inplanting proefsleuven op GRB (digitaal, 1:500, 12/01/2017).	13
Plan 7: Aangelegde proefsleuven en kijkvensters op orthofoto (digitaal, 1:100, 07/05/2018).	17
Plan 8: Locatie van de profielen en ruwe weergave van de bodembewaring (digitaal, 1:100, 25/05/2018).	19
Plan 9: Vlak- en maaiveldhoogtes (digitaal, 1:100, 25/05/2018).	25
Plan 10: Allesporenkaart op GRB-kaart (digitaal, 1:100, 07/05/2018).	26
Plan 11: Noordoostelijke zone van de allesporenkaart op de GRB-kaart (digitaal, 1:50, 07/05/2018).	27
Plan 12: Westelijke en centrale zone van de allesporenkaart op GRB-kaart (digitaal, 1:50, 25/05/2018.).	28
Plan 13: Allesporenkaart met aanduiding van de bodembewaringstoestand (digitaal, 1:100, 17/05/2018).	33
Plan 14: Allesporenkaart op Atlas der Buurtwegen (digitaal, 1:90, 17/05/2018).	39

Plan 15: Vondstlocatie op GRB-kaart (digitaal, 1:100, 07/05/2018).....	42
--	----

7 Bibliografie

- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2016. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 2.0)*, Brussel.
- AGIV, 2017a. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- AGIV, 2017b. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Grootchalig Referentiebestand (GRB).
- AGIV, 2017c. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Grootchalig Referentiebestand (GRB).
- AGIV, 2017d. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- BAKX, R.C.A. in prep. *Eindverslag archeologische opgraving te Deinze-Filliersdreef* (BAAC Vlaanderen rapport ...), Gent.
- BOGEMANS, F. e.a., 2008. *Paleolandschappelijk, archeologisch en cultuurhistorisch onderzoek in het kader van het geactualiseerde Sigmaplan. Sigmacluster Kalkense Meersen, zone Wijmeersen 2*, Brussel.
- CALLEBAUT, D. 1979. Merovingische vondsten te Massemen, *Archaeologia Belgica* 213, p. 132-134.
- DYSELINCK, T. 2018. Zele Wijnveld fase 1, Archeologische opgraving, BAAC Vlaanderen rapport 802.
- GEOPUNT, 2017. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- STEENHOUDT, M. & KREKELBERGH, N., 2017a. *Archeologienota Wetteren, Wetterstraat 27*, Gent.
- STEENHOUDT, M. & KREKELBERGH, N., 2017b. *Archeologienota Wetteren, Wetterstraat 27, Programma van Maatregelen*, Gent.
- STEENHOUDT, M. & KREKELBERGH, N., 2017c. *Archeologienota Wetteren, Wetterstraat 27, Verslag van Resultaten*, Gent.
- VERSPAY, J.P.W. 2007: *Het Brabantse platteland in de Late Middeleeuwen*, ongepubliceerde scriptie.

8 Bijlagen

8.1 Sporenlijst

8.2 Fotolijst

8.3 Vondstenlijst

8.4 Assessmenttabel vondsten

8.5 Tekeningenlijst

8.6 Referentieprofielen